

PRITARTA
Šiaulių miesto savivaldybės mero
2025 m. potvarkiu Nr. M-

ŠIAULIŲ LOPŠELIS-DARŽELIS „SIGUTĖ“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„LAPĖS MOKOSI ŽAISTI“

1. BENDROSIOS NUOSTATOS.....	3
1.1. POŽIŪRIS Į VAIKUS IR UGDYMO(SI) PROCESĄ.....	3
1.2.UGDYMA(SI) GRINDŽIANČIOS VERTYBĖS.....	3
1.3.VAIKAI IR JŲ POREIKIAI.....	4
1.4.TĖVŲ (GLOBĖJŲ) IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI.....	5
1.5.REGIONO YPATUMAI IR MOKYKLOS SAVITUMAS.....	5
2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI.....	6
3. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI.....	7
4. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS, APLINKOS.....	9
4.2. UGDYMO(SI) SRIČIŲ TURINYS.....	10
4.2.1. Ugdyimo(si) sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“	10
4.2.2. Ugdyimo(si) sritis: „Aš ir bendruomenė“	10
4.2.3. Ugdyimo(si) sritis: „Aš kalbų pasaulyje“	11
4.2.4. Ugdyimo(si) sritis: „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“	12
4.2.5. Ugdyimo(si) sritis: „Kuriu ir išreiškiu“	13
4.3. PASIEKIMŲ SRIČIŲ TURINYS.....	10
4.3.1. Pasiekimų sritis: Kasdienio gyvenimo įgūdžiai.....	14
4.3.2. Pasiekimų sritis: Fizinis aktyvumas.....	16
4.3.3. Pasiekimų sritis: Emocijų suvokimas ir raiška.....	17
4.3.4. Pasiekimų sritis: Savireguliacija ir savikontrolė.....	18
4.3.5. Pasiekimų sritis: Savivoka ir savigarba.....	19
4.3.6. Pasiekimų sritis: Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais.....	20
4.3.7. Pasiekimų sritis: Aplinkos pažinimas.....	22
4.3.8. Pasiekimų sritis: Matematinis mąstymas.....	24
4.3.9. Pasiekimų sritis: Skaitmeninis sumanumas.....	25
4.3.10. Pasiekimų sritis: Kalbų supratimas.....	27
4.3.11. Pasiekimų sritis: Kalbinė raiška.....	28
4.3.12. Pasiekimų sritis: Estetinis suvokimas.....	30
4.3.13. Pasiekimų sritis: Meninė raiška.....	32
4.3.14. Pasiekimų sritis: Kūrybiškumas.....	36
4.3.15. Pasiekimų sritis: Tyrinėjimas.....	37
4.3.16. Pasiekimų sritis: Problemų sprendimas.....	38
4.3.17. Pasiekimų sritis: Gebėjimas žaisti.....	39
4.3.18. Pasiekimų sritis: Mokėjimas mokytis.....	40
5. VAIKŲ UGDYMO(SI) PAŽANGOS, UGDYMO SI TĖSTINUMAS.....	43
5.1. Vaikų pasiekimų dokumentavimas.....	43
5.2. Pažangos stebėsenos sistema.....	43
LITERATŪRA.....	45

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

Šiaulių lopšelio-darželio „Sigutė“ (toliau lopšelis-darželis) Ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – Programa) parengta ir atnaujinta vadovaujantis: Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu (1991), lopšelio-darželio nuostatais (2024) ir lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo programa „Vaikystės sodas“, patvirtinta Šiaulių lopšelio-darželio „Sigutė“ direktoriaus 2018 m. rugpjūčio 3 d. įsakymu Nr. V-108.

Ikimokyklinio ugdymo programos paskirtis – siekti kokybiško lopšelių-darželių lankančių vaikų ugdymo(si) bei apibrėžti tikslingą ir veiksmingą ugdymo proceso organizavimą ir ugdymo turinio įgyvendinimą. Programa grindžiama universalus dizaino mokymuisi ir visuminio ugdymo idėjomis, kurios lemia vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kūrybos potencinių galių harmoningą plėtojimąsi. Visavertę įtrauktį užtikrina prigimtinių kiekvieno vaiko ugdymosi skirtumų pripažinimas. Programoje modeliuojamas integralus, vientiso pasaulio vaizdo kūrimąsi sąlygojantis vaikų ugdymosi procesas, užtikrinamas balansas ir dermė tarp atskirų ikimokyklinio ugdymo(si) sričių, tarp ugdymosi ir ugdymo procesų; ir apima visas ugdymo(si) sritis. Ikimokyklinio ugdymo programa skirta vaikų nuo 1 iki 7 metų ugdytojams: pedagogams, tėvams (globėjams), visai įstaigos bendruomenei. Įstaigos pedagogai skatinami būti aplinkos ir kontekstų kūrėjais. Jie stebi ir kaupia vaiko patirtį. Projektinė veikla, atviri santykiai ir partnerystė tarp tėvų, pedagogų ir vaikų, jų dalyvavimas tiriant aplinką, kartu ieškant pamąstymų ir diskusijų temų, veiklos tęstinumas ir bendruomeniškumas yra svarbūs sėkmingo ugdymo požymiai (Žaismė ir atradimai, 2021).

1.1. POŽIŪRIS Į VAIKUS IR UGDYMO(SI) PROCESĄ

Šiaulių lopšelis-darželis „Sigutė“ – nuolat tobulėjantis darželis, kuriame pagrindžiamas ugdymas nuo gimimo, pabrėžiant dialogo, vaiko klausymo, žaidimo svarbą. Tvarios mokyklos principų besilaikanti ir įvairiapusiška ugdymo(si) įstaigos veikla yra lanksti ir pildoma naujomis idėjomis, leidžianti natūralų vaikų vystymąsi, o įstaigos pedagogai skatinami būti ugdymosi skatintojais, aplinkos ir kontekstų kūrėjais.

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra visuminis ugdymas(is), universalus dizainas mokymuisi, vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla. Lopšelyje-darželyje vaikų ugdymas grindžiamas konstruktyvistine raidos teorija. Šis modelis pabrėžia aktyvų vaiko vaidmenį kuriant savo žinias ir pasaulio suvokimą. Mokytojas čia atlieka ne tradicinio žinių perteikėjo, o lyderio vaidmenį – jis skatina kritinį mąstymą, kelia klausimus ir padeda ugdytiniams atrasti atsakymus savarankiškai. Konstruktyvistiniame ugdyme dažnai taikomi tyrinėjimo, probleminio mokymosi, projektinės veiklos metodai, kurie leidžia vaikams praktiškai pritaikyti įgytas žinias ir ugdyti savarankiškumo bei bendradarbiavimo įgūdžius. Šis požiūris ugdo ne tik akademines žinias, bet ir gebėjimą mokytis visą gyvenimą, spręsti problemas ir prisitaikyti prie nuolat kintančios aplinkos.

Naudojant projektinius metodus ir įvairias išraiškos priemones, įtraukiamos šiuolaikinės technologijos ir inovatyvūs mokymo metodai, siekiant praturtinti ugdymo(si) procesą ir skatinant vaikų kūrybingumą bei smalsumą; STEAM (gamtamokslinio, technologinio, inžinerinio, meninio ir matematinio) ankstyvojo patirtinio ugdymo koncepcija, kuri integruojama per kasdieninę rutiną, žaidimus, patirtinę veiklą, pačių ir socialinių partnerių organizuojamus projektus.

1.2. UGDYMA(SI) GRINDŽIANČIOS VERTYBĖS

Kiekvienas vaikas aktyviai mokosi, daugelį dalykų atranda pats, savu būdu ir laiku. Vaikų mąstymo sinkretiškumas, pasaulio kaip nedalomos visumos matymas suponuoja visuminį požiūrį į ugdymą(si). Mokytojai paremia vaikų iniciatyvas, parinkdami jiems aktualų turinį ir veiklas. Vaikų grupėje vyrauja nuomonių ir raiškos įvairovė, vaikai mokosi girdėti vienas kitą, skatinama mokymosi vieniems iš kitų kultūra. Vaikams aktyviai veikiant integruojamas fizinis, emocinis, socialinis ir pažintinis ugdymasis. Siekiama turtinti, plėsti ir kompensuoti nepalankioje aplinkoje augančių vaikų patirtis, kurti vaikus ugdyti įgalinančią socialinę ir kultūrinę aplinką.

Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;

vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;

saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;

lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;

lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;

pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;

bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;

kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

Universalus dizainas mokymuisi - tai sėkmingas visų vaikų dalyvavimas ugdymosi procese, eliminavus ugdymo aplinkos barjerus, pasitelkiant ugdymo metodų ir priemonių įvairovę. Įstaigoje pripažįstame prigimtinius kiekvieno vaiko ugdymosi skirtumus, užtikriname visavertę įtrauktį kokybiškai įgyvendindami esmines ugdymo(si) proceso modeliavimo kryptis. Taikydami universalaus dizaino mokymuisi prieigą vadovaujamės esminėmis nuostatomis: vaikų įvairovė yra natūralus reiškinys, ji yra nuspėjama, mokymosi barjerai yra ugdymo aplinkoje. Ugdymo(si) procesą praturtiname priemonėmis, inovatyviais ugdymo būdais.

1.3. VAIKAI IR JŲ POREIKIAI

Lopšelyje-darželyje ugdomi skirtingos asmeninės patirties, socialinės padėties, kultūros, įvairių unikalių poreikių vaikai nuo gimimo iki 7 metų.

Pagrindinis vaikų nuo gimimo poreikis – saugumas. Todėl ypatingai svarbu šiuo laikotarpiu kuo dažniau vaikus glaudsti, raminti, nešioti – taip kuriant saugų pasaulį. 1,5–3 metų mažyliai pradeda aktyviai tyrinėti pasaulį. Šiuo amžiaus tarpsniu vaikui gyvybiškai svarbu pačiam atrasti, pasiekti, nuspręsti. Nuo 4 iki 6 metų labiausiai vystosi vaikų iniciatyvumas, todėl jie nori išbandyti naujausių dalykų, pažinti, eksperimentuoti, kurti. Lopšelyje-darželyje tenkinami ir turtinami kiekvienam vaikui aktualūs poreikiai:

žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė;

saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;

draugysčių poreikis – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;

komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūrinio ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemonėmis ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;

pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;

kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalios savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;

unikalūs kiekvieno vaiko poreikiai, tarp jų ir specialieji ugdymosi poreikiai.

1.4. TĖVŲ (GLOBĖJŲ) IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Tėvai (globėjai) – svarbiausi vaikų ugdytojai. Todėl jiems numatytos galimybės įsitraukti į ugdymo(si) pasiekimų, procesų ir aplinkų tobulinimo klausimus. Jie yra atsakingi už vaiko gerovę, sveikatą ir kokybišką ugdymą, dalyvauja vaiko ugdymo ikimokyklinėse grupėse procese kaip partneriai. Lopšelio-darželio paskirtis – bendradarbiaujant su šeima ugdyti vaiką, atsižvelgiant į tėvų (globėjų) lūkesčius ir vaikų poreikius. Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima grindžiamas abipusiu supratimu ir atsakomybe, geranoriškumu, pagarba, konfidencialumu, pagalba ir dėmesiu.

Tėvai (globėjai) yra nuolatiniai pagalbininkai ugdymo(si) procese, ugdomosios aplinkos kūrimo, palaiko tradicijų puoselėjimą, vaikų sveikatos stiprinimą, aktyviai dalyvauja renginiuose, projektuose. Su tėvais (globėjais) tariamasi dėl vaiko ugdymo(si) tikslų, švietimo pagalbos teikimo, vaikų saviraiškos poreikių tenkinimo, atsižvelgiama į jų lūkesčius.

Bendravimui naudojame elektroninį dienyną, elektroninį paštą, susitikimus, individualius pokalbius, atvirų durų dienas ir pan.

1.5. REGIONO YPATUMAI IR MOKYKLOS SAVITUMAS

Lopšelis-darželis įsikūręs Šiaulių mieste, Gubernijos mikrorajone. Iš lopšelio-darželio patogiai lankytis miesto centriniame parke. Netoliese esantis Šiaulių miesto savivaldybės viešosios bibliotekos „Spindulio“ filialas leidžia praturtinti veiklas įvairiomis edukacijomis. Bendradarbiaujame su Petro Avižonio ugdymo centru, lopšeliais-darželiais: „Gluosnis“, „Berželis“, Medelyno progimnazijos ikimokyklinio ugdymo skyriumi ir kt. Su partneriais įgyvendiname tarptautinius Nordplus ir eTwinning projektus. Atsižvelgiant į įstaigos savitumą – tvarumo kryptį, darželis vykdo bei dalyvauja įvairiuose tvarumą skatinančiuose ir palaikančiuose projektuose, iniciatyvose, akcijose. 2024 m. įstaigai suteiktas pirmos pakopos įvertinimas „Bruknė“ už tvarumo veiklų vykdymą.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

1. ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turinti vaiko patirtį;

2. vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;

3. žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;

4. sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;

5. integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;

6. įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;

7. kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;

8. vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;

9. lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;

10. reflektivaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvaisto veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);

11. šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

3. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytiis pradmenis.

Uždaviniai:

sudaryti sąlygas mokytis iš savo patirties, nebijoti suklysti, drąsiai išbandyti naujus dalykus, jais domėtis, smalsiai tyrinėti pasaulį ir stengtis suprasti, kaip viskas veikia;

formuoti gebėjimą rūpintis savo fizine ir psichologine sveikata, padėti sau ir kitiems jaustis gerai;

skatinti gerbti kitus, išmokti spręsti problemas įvairiais būdais, ieškoti naujų idėjų, keisti savo planus, jei reikia, domėtis įvairiomis šventėmis, tradicijomis, noriai bendrauti su bendraamžiais bei suaugusiaisiais;

sukurti ugdymo sąlygas, kad vaikas kurtų, pieštų, šoktų, dainuotų, vaidintų, žaistų, laisvai ir kūrybiškai reikštų savo mintis, jausmus bei patirtį, eksperimentuotų su įvairiomis meninės raiškos priemonėmis ir atrastų savitą kūrybinį stilių.

Vaikų ugdymas(is) vyksta mokyklos vidaus ir lauko aplinkose, taip pat aplinkose už mokyklos ribų (parkai, muziejai, gamtos ir kultūriniai objektai ir kt.). Mokyklos aplinkoje kuriami vaikų emocinį ir fizinį saugumą užtikrinantys ugdymo(si) kontekstai, kurių bendrakūrėjai yra vaikai: universalaus dizaino mokymuisi, žaismės, judraus patirtinio ugdymosi, kultūrinių dialogų, kalbų įvairovės, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų, kūrybinių dialogų. Remiantis minėtais kontekstais, ugdymo(si) ir pasiekimų sritimis, sukurtas ugdymo turinį pagrindžiantis konceptualus ikimokyklinio ugdymo programos modelis. (žr. 1 pav.).

1 pav. Šiaulių lopšelio-darželio „Sigutė“ konceptualus ikimokyklinio ugdymo programos modelis

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią vaiko galių ūgtį: kasdienio gyvenimo įgūdžiai; fizinis aktyvumas; emocijų suvokimas ir raiška; savireguliacija ir savikontrolė; savivoka ir savigarba; santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais; aplinkos pažinimas; matematinis mąstymas; skaitmeninis sumanumas; kalbų supratimas; kalbinė raiška; estetiškas suvokimas; meninė raiška; kūrybiškumas; tyrinėjimas; problemų sprendimas; gebėjimas žaisti; mokėjimas mokytis. Ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) turinys sudarytas remiantis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis (2024), atskleidžiant plėtojamas vaiko galias per svarbiausias ugdymo(si) sritis ir jas apimančias pasiekimų sritis.

Didelis dėmesys skiriamas patirtiniam, ugdymui, kuris apima vaiko protą, racionalias žinias jo pojūčius bei jausmus, grįstas tyrinėjimais, eksperimentavimu, atradimais, kūryba ir bendradarbiavimu. Vaikas, kaip jaunas tyrėjas, atradėjas auginamas grupėje ir už jos ribų, skatinant intelektualią, kritinio mąstymo reikalaujančią veiklą ir kiekvieno vaiko asmeninę pažangą.

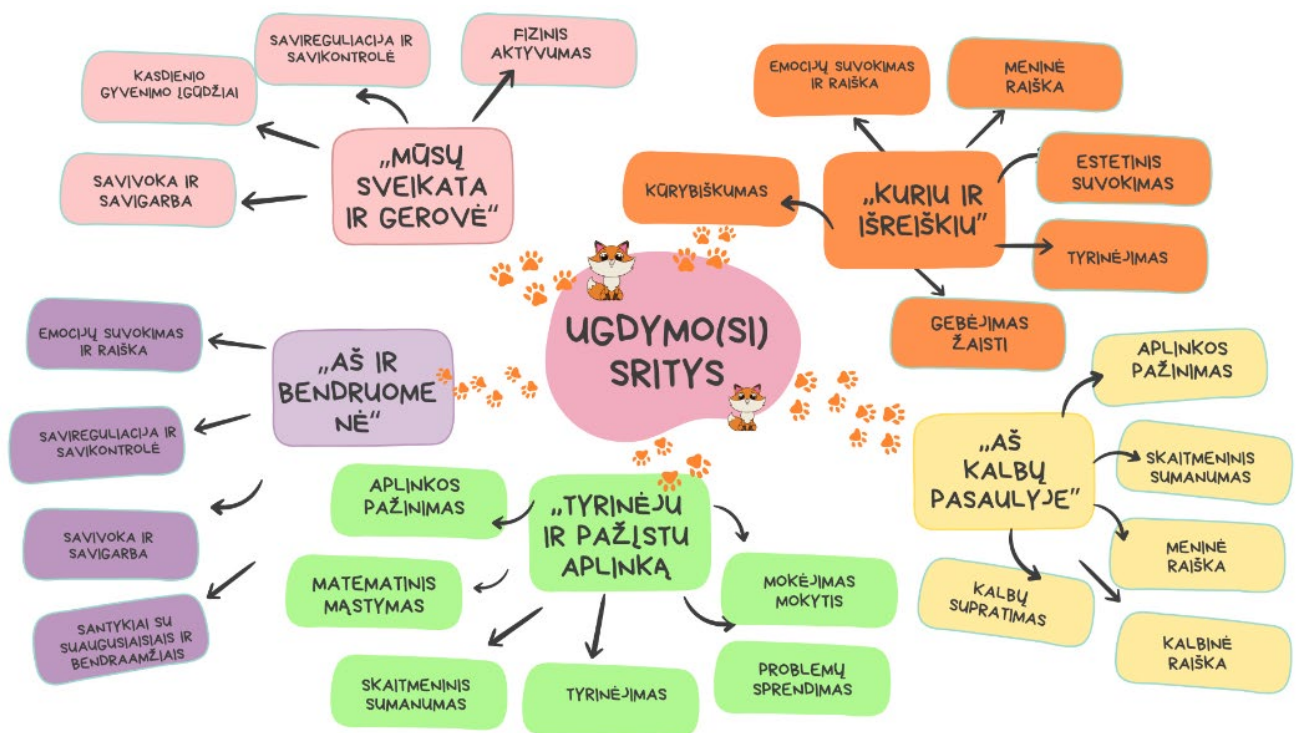
Ugdymo procese naudojamos informacinės technologijos žadina vaiko motyvaciją mokytis, patirti, atrasti, plečia mąstymo galimybes. Vaikai tyrinėja ir atranda įvairias technologijų panaudojimo galimybes, įgytą patirtį panaudoja kituose žaidimuose.

Ekskursijos ir išvykos praturtina vaikų patirtį, jie susipažįsta su artimiausia gamtine, socialine ir kultūrine aplinka, mokosi ne tik orientuotis naujoje aplinkoje, bet ir tiesiogiai konstruoja savo žinias, veikdami natūralioje aplinkoje. Ugdymo turinio įgyvendinimas organizuojamas taip, kad atitiktų pagrindinius ir prigimtinius vaiko poreikius, sudarytų galimybę atsiskleisti vaiko individualumui ir savitumui visose ugdymo(si) pasiekimų srityse, kurių visuma užtikrintų ugdytinių pasirengimą ugdytis pagal Priešmokyklinio ugdymo bendrąją programą.

4. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Sudarant ugdymo turinį siekiame integraliai ugdyti vaikų gebėjimus, įgūdžius, vertybines nuostatas kasdieninės veiklos metu, atsižvelgiant į vaiko amžiaus tarpsnio ypatumus, pagrindine veikla įvardijant žaidimą.

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra grindžiamas visuminiu ugdymu – ugdymo(si) procesas siekia užtikrinti subalansuotą visų 18 pasiekimų sričių pasiekimų plėtotę, atskirų ugdymosi sričių dermę, ugdymo ir ugdymosi procesų balansą, universaliu dizainu mokymuisi – siekiama užtikrinti vaikų skirtybių pripažinimą ir priėmimą, sukuriant sąlygas kiekvienam visavertiškai įsitraukti į bendrą ugdymo(si) procesą; pagrindine vaikų veikla žaidimu ir kita patirtine veikla (pajauti, tyrinėti, kurti, dalintis). Šie elementai sudaro tvirtą pagrindą vaikų visapusiškam ugdymui(si), siekiant harmoningo emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos ir kūrybos galių vystymosi (žr. 2 pav.).

2 pav. Vaikų ugdymo(si) pasiekimų sričių ir ugdymo(si) sričių grupavimas

Programa atnaujinta apimant šias vaiko raidą skatinančias visuminio ikimokyklinio ugdymo(si) sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“.

Kiekvienoje pasiekimų srityje numatyta vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai, pasiekimų žingsniai, pateiktos ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos). Ikimokyklinio ugdymo turinys sukurtas pagal tai, ką turi vaikas gebėti kiekviename amžiaus tarpsnyje. Pasiekimų sričių turinio lentelėse pateikiami ugdymo(si) pavyzdžiai iš vaiko perspektyvos, kurie atliepia kiekvienos ugdymo(si) srities požymius.

4.2.1 Ugdymo(si) sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“

Ugdymo(si) sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“ (žr. 3 pav.) apima šiuos turinio aspektus: fizinis aktyvumas, sveika mityba, mano dienos ritmas, kūno švara ir aplinkos tvarka, saugaus elgesio įpročiai. Ugdymo(si) sritis apima kasdienes gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, savivoką ir savigarbą, savireguliaciją ir savikontrolę. Ugdymosi veiklos skatina ugdytis emocijų suvokimo ir raiškos, tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo, mokėjimo mokytis gebėjimus.

3 pav. Ugdymo(si) srities „Mūsų sveikata ir gerovė“ pasiekimų sričių grupavimas

Ugdymosi kontekstai: žaismės, universalaus dizaino mokymuisi, kalbų įvairovės, judraus patirtinio mokymosi.

Pedagogo vaidmuo: vaikų įsitraukimą skatina mokytojo sukurtos galimybės pačiam vaikui pasirinkti priimtinausią būdą žaisti ir veikti, rinktis sveikatai palankų maistą, išbandyti įvairius skonius, skirtingus nesutarimų sprendimo būdus, patirti dienos ritmą;

Strategijos: kuriama palanki aplinka ir veikla patirti judėjimo džiaugsmą, sukuriant sąlygas kiekvienam vaikui mėgautis judėjimo laisve, veiklų įvairove, kūno pojūčiais, didėjančiomis galiomis valdyti kūną; sekimas įkvėpiančiu mokytojo pavyzdžiu, tyrinėjant judesius, išbandant naujus judėjimo būdus, valgant sveikatai palankų maistą, mėgaujantis kūno švara ir aplinkos tvarka; žaismingas ugdymo(si) procesas, eksperimentuojant kūno judesiais, dalyvaujant žaismingose judrioje veiklose.

Metodai: pajaučiant praktiškai, kalbant su kitais, naudojant paveikslėlius; sudėtingesnių rūpinimosi sveikata ir gerove įgūdžių ugdymo(si) procesą mokytojui suskaidant į mažus žingsnelius ir vėl jungiant į visumą.

Būdai: atkreipiant dėmesį ir aiškinantis situaciją, į kurias pateko, (ne)saugumą; aiškinantis, diskutuojant, argumentuojant ir suvokiant taisyklių, susitarimų, ugdomųjų situacijų asmeninę reikšmę, judėjimo, sveikos mitybos, miego naudą.

4.2.2. Ugdymo(si) sritis: „Aš ir bendruomenė“

Ugdymo(si) sritis „Aš ir bendruomenė“ (žr. 4 pav.) apima vaikų savivoką ir savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją ir kontrolę, santykius su suaugusiaisiais ir vaikais, socialinį ir kultūrinį supratingumą. Ugdymosi veiklos skatina plėtoti tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo ir mokėjimo mokytis gebėjimus.

4 pav. Ugdymo(si) srities „Aš ir bendruomenė“ pasiekimų sričių grupavimas

Ugdymosi kontekstai: žaismės, universalus dizaino mokymuisi, kultūrinių ir kūrybinių dialogų, kalbų įvairovės.

Pedagogo vaidmuo: vaikų įsitraukimą į ugdomąsias veiklas skatina mokytojo jautrus ir pastovus emocinis ryšys su vaiku, bendravimas ir veikla kaip elgesio modelis vaikui.

Strategijos: vaikams aktualus turinys ir veiklos, padedančios pažinti ir suprasti save, suvokti savo ryšius su kitais ir vietą tarp kitų žmonių; žaismė ir autentišką patyrimą lydinčios pozityvios emocijos – pasitikėjimas, didžiavimasis savimi išmokus valdyti savo elgesį, užmegzti draugystes, geriau suprasti žmones ir bendruomenę; bendravimo ir bendradarbiavimo galimybės, dialogiškas ugdymo(si) procesas, padedantis palaikyti pastovų emocinį ryšį ir kurti naujas sąveikas, motyvuojantis dalintis patirtimi, palaikyti vieniems kitų idėjas, vienam iš kito mokytis įvairių socialinės sąveikos, pažinimo ir kūrybos būdų.

Metodai: vaikams aktualus turinys ir veiklos, padedančios pažinti ir suprasti save, suvokti savo ryšius su kitais ir vietą tarp kitų žmonių; žaismė ir autentišką patyrimą lydinčios pozityvios emocijos – pasitikėjimas, didžiavimasis savimi išmokus valdyti savo elgesį, užmegzti draugystes, geriau suprasti žmones ir bendruomenę.

Būdai: kiekvieno vaiko įsitraukimą pagal jo galias padidina galimybė pačiam rinktis mokytojo pasiūlytus skirtingus būdus pažinti, veikti, išreikšti, kai domimasi tais pačiais asmeniniais, socialiniais ar kultūriniais reiškiniais.

4.2.3. Ugdymo(si)sritis: „Aš kalbų pasaulyje“

Ugdymo sritis „Aš kalbų pasaulyje“ (žr. 5 pav.) apima kalbų supratimą, kalbinę raišką, skaitmeninį sumanumą, meninę raišką, aplinkos pažinimą. Ugdymo(si) veiklos skatina ugdytis tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis, emocijų suvokimo ir raiškos, žaidimo gebėjimus.

Ugdymosi kontekstai: žaismės, universalus dizaino mokymuisi, kultūrinių ir kūrybinių dialogų, kalbų įvairovės, tyrinėjimų ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų, judraus patirtinio mokymosi.

5 pav. Ugdymo(si) srities „Aš kalbų pasaulyje“ pasiekimų sričių grupavimas

Pedagogo vaidmuo: įsitraukimą skatina mokytojo siūlomos įdomios ir aktualios veiklos, žaidybinės situacijos, žadinančios prigimtinių vaikų smalsumą, domėjimąsi ir emocinį įsitraukimą į bendravimo ir bendradarbiavimo procesus. Vaikus taip pat įtraukia kalbiniai žaidimai, skaitomos ir nežodiniu būdu pasakojamos istorijos, dialogiškas ugdymo procesas, iššūkio situacijos. Sėkmingam įsitraukimui būtinos vaikų kalbinius gebėjimus atitinkančios ir jų žodinių ir nežodinių bendravimą skatinančios sąlygos, kuriose būtų pripažįstama ir reaguojama į skirtingus vaikų saviraiškos būdus. Vaikų dalyvavimas įsitraukus moko klausyti ir įsiklausyti, skatina kūno kalba ir verbaline išraiška reaguoti į kalbančiųjų intencijas, plėtoja kalbinės raiškos gebėjimus;

Strategijos: Vaikai turi galimybių rinktis ir priimti sprendimus, susijusius su ugdymo(si) procesu bei kitomis situacijomis, mokytojas sudaro sąlygas vaikams patirti savo priimtų sprendimų pasekmes.

Metodai: Mokytojas vadovaujasi dialogiško bendravimo principu, grupėje palaikydamas ir inicijuodamas nuolatinį dialogą tarp vaikų bei tarp vaikų ir suaugusiųjų. Mokytojas modeliuoja ir taiko strategijas, skatinančias prasmingą vaikų bendradarbiavimą ir tarpusavio paramą.

Būdai: Į ugdymo procesą įtraukiami eksperimentai ir tyrinėjimai, gamtos stebėjimai, teminiai žaidimai, kūrybinės dirbtuvės.

4.2.4. Ugdymo(si) sritis: „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“

Ugdymo(si) sritis „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“ (žr. 6 pav.) apima aplinkos pažinimą, matematinę mąstymą, skaitmeninį sumanumą, kalbų supratimą, tyrinėjimą, problemų sprendimą, mokėjimą mokyti. Ugdymo(si) veiklos skatina žaidimo, kūrybiškumo, emocijų suvokimo ir raiškos gebėjimus.

Ugdymosi kontekstai: žaismės, universalus dizaino mokymuisi, kultūrinių ir kūrybinių dialogų, kalbų įvairovės, tyrinėjimų ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų, judraus patirtinio mokymosi.

Pedagogo vaidmuo: vaikų įsitraukimas skatinamas mokytojui kryptingai kuriant ugdymo(si) kontekstus, pažadinančius prigimtinių vaikų smalsumą gyvosios gamtos objektams, įdomiems, nematytiems daiktams, robotukams, sekant paskui vaikų domėjimąsi aplinkiniais objektais ir nepasiekiamais (dangaus kūnai, kitų žemynų, praeityje išnykę gyvūnai), plika akimi nematomais objektais ir reiškiniiais, kuriuos galima pamatyti per skaitmeninį mikroskopą arba tyrinėti papildytosios (virtualiosios) realybės programėlėmis, atsižvelgiant į vaikų interesus ir poreikius.

Strategijos: Ugdymo(si) procesas grindžiamas įvairių mokymosi būdų prieinamumu, siekiant užtikrinti, kad kiekvienas vaikas – nepaisant individualių gebėjimų ar poreikių – turėtų galimybę

aktyviai įsitraukti į matematinio mąstymo veiklas. Mokytojas skatina vaikus reflektuoti savo atliktą veiklą ir jos rezultata, pastangas, gebėjimus ir elgesį, dėl kurių jiems vis geriau sekasi atlikti užduotis. Skiria laiko išsiaiškinti tai, kas liko neaišku, šias žinias įtvirtinti.

Metodai: Vaikus įtraukia mokykloje kuriamos edukacinės aplinkos su pasirenkamomis, kaip veikti, tyrinėti galimybėmis: skruzdėlę apžiūrėti gyvai ir per skaitmeninį mikroskopą, stebėti skruzdėlyną gyvai, realiuoju laiku per vaizdo kamerą ir vaizdo įrašą.

Būdai: Mokymosi procesas organizuojamas tiek vidaus, tiek lauko aplinkose, pasitelkiant įvairias priemones: gamtines medžiagas, manipuliatyvius objektus, skaitmenines ir interaktyvias technologijas, taip stiprinant vaikų gebėjimą praktiškai taikyti matematinį mąstymą.

6 pav. Ugdymo(si) srities „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“ pasiekimų sričių grupavimas

4.2.5. Ugdymo(si) sritis: „Kuriu ir išreiškiu“

Ugdymo(si) sritis „Kuriu ir išreiškiu“ (žr. 7 pav.) apima estetinę suvokimą, meninę raišką, gebėjimą žaisti, kūrybiškumą, tyrinėjimą, emocijų suvokimą ir raišką. Ugdymo(si) veiklos taip pat skatina aplinkos pažinimą, kalbų supratimą, kalbinę raišką, problemų sprendimą, santykius su suaugusiaisiais ir bendraamžiais, mokėjimą mokytis.

7 pav. Ugdymo(si) srities „Kuriu ir išreiškiu“ pasiekimų sričių grupavimas

Ugdymo kontekstai: žaismės, universalaus dizaino mokymuisi, kultūrinių ir kūrybinių dialogų, kalbų įvairovės, tyrinėjimų ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų, judraus patirtinio mokymosi.

Pedagogo vaidmuo – mokytojo grįžtamasis ryšys padeda vaikui pajusti, patirti, atliepti, vertinti ir reflektuoti meninę raišką, džiaugtis savo ir kitų kūryba.

Strategijos. Vaikas su suaugusiais žaismingai kuria bendravimo „kalbą“ ir išgyvena bendrumo jausmą. Dalyvaudamas tokiuose abipusiuose žaidimuose, vaikas pažįsta savo kūno ribas ir galimybes, veido, balso išraiškingumą ir išmoksta inicijuoti bei palaikyti žaismingas socialines sąveikas, susikurdamas artimumo ir saugumo jausmą. Mokytojas pasiūlo veiklą paremiančių priemonių, kurios padeda ne tik teisingai atlikti užduotį, bet ir išsiugdyti trūkstamus įgūdžius.

Metodai: Pedagogas skatina vaikų žaismingumą, aktyvumą, simbolinį mąstymą ir socialinį bendravimą, kuriant ir įvaldant įvairias žaidimo formas bei stiprinant improvizacinius įgūdžius per šokį. Įsitraukia į vaikų žaidimus. Suteikia vaikams saugią aplinką bėgioti, šokinėti ar kitaip patikimai tobulinti savo motorinius įgūdžius.

Būdai: Vaikai įsitraukia į gilesnius tyrinėjimus ir apmąstymus, geriau suprasdami muzikos, šokio, teatro ir vizualaus meno estetikos ypatumus ir vertingumą. Išryškėja vaikų teikiama pirmenybė tam tikroms meninės raiškos sritims ir formoms. Vaikai spontaniškai tyrinėja, eksperimentuoja, išbando kūrybines medžiagas, priemones ir įvairias veiklos formas, veikdami spontaniškai ar įsitraukdami į organizuotas veiklas. Kiekvieną vaiką įsitraukti skatina mokytojo pasiūlytų priemonių ir veikimo būdų sukurtos asmeninio pasirinkimo galimybės.

4.3. PASIEKIMŲ SRIČIŲ TURINYS

4.3.1. Kasdienio gyvenimo įgūdžiai

Vertybinė nuostata. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.

Esminiai gebėjimai. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.

Pasiekimų srities dėmenys:

vaiko asmeniniai valgymo ir mitybos įgūdžiai;
kūno švaros ir aplinkos tvarkos palaikymo įgūdžiai;
saugaus elgesio įgūdžiai.

PASIEKIMŲ
ŽINGSNELIAI

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos

1 metai

Susipažįstu su sveikatai palankiu maistu valgydamas drauge su mokytoju ir kitais vaikais; mokausi valgyti savarankiškai kasdienio valgymo metu; bandau valgyti šaukšteliu; pakeliu puodelį už abiejų rankenėlių ir iš jo geriu; rodau pirštu, kai kažko reikia, man šlapia, nepatogu; paimu už rankos ir vedu suaugusįjį, kur man reikia.

2 metai

Susipažįstu ir skanauju maistą patiektą estetiškai; ragauju įvairius skonius; kaupiu žodyną girdėdamas vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus; savarankiškai valgau, geriu iš puoduko; susipažįstu su higienos reikmenimis, ugdausi kūno priežiūros įgūdžius; bandau naudotis savarankiškai tualetu; atpažįstu savo drabužius; pats stengiuosi nusirengti ir apsirengti; suprantu paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienos tvarkę, stebiu ir pasitirinu, kas šią dieną jau įvyko, kas dar įvyks.

3 metai

Įsitraukiu į sveikų ir skanių gėrimų bei užkandžių gamybą: bandau tepti, laužti, mirkyti; savarankiškai valgyti ir gerti; grupėje įrengtoje „virtuvėje“ žaidžiu režisūrinius maisto gamtinimo žaidimus; susisukuoju plaukus, nusirengiu ir bandau tvarkingai sudėti drabužius; aiškinuosi grupės

elgesio taisyklės, bandau saugiai elgtis lauko aikštelėse; ugdausi dienos ritmo (aktyvumo ir poilsio derinimo) pajautą; atpažįstu kūno siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti; suprantu paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę, stebiu ir pasitikrinu, kas šią dieną jau įvyko, kas dar įvyks; prašiu veidą, rankas ir nusišluostau, susišukuojau plaukus, nusirengiu ir bandau tvarkingai sudėti drabužius ir pan.

4 metai

Gebu paaiškinti kitiems, kuris maistas palankus sveikatai, o kuris – ne, savo nuomonę argumentuoju; tyrinėju vaisius ir daržoves, sveriu, uostau, pjaustau, pavadinu, padedu suaugusiam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą; laikausi elgesio prie stalo taisyklių; bandau ruošti maistą; prašiuosi ir šluostausi savarankiškai; režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu maitinu lėles, serviruojau ir puošių stalą, kuriu lankymosi kavinėje ar kitoje viešojoje vietoje siužetus; domiuosi įvairia apranga; diskutuoju, kas tvarkinga – netvarkinga, patinka – nepatinka, kuriu patogios ir estetiškos aprangos modelius (piešiant, rengiant lėles, patiems persirenginėjant); žaisdamas stengiuosi laikytis žaidimo taisyklių; sutvarkau savo žaidimo vietą, žaislus; pažindamas šviesoforo spalvas ir kelio ženklus, grupėje ir lauke žaidžiu eismo gatvėje žaidimus; pasakau, kad negalima liesti karštų daiktų, žaisti su degtukais, aštriais daiktais, įrankiais; mokausi suprasti saugaus bendravimo taisyklės, kreipiuosi pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimei, patekus į bėdą; paaiškinu, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei.

5 metai

Turiu žinių apie sveiką gyvenseną; padedu suaugusiajam serviruoti ir tvarkyti stalą; valgau tvarkingai, stalo įrankius naudoju pagal paskirtį; bandau ruošti maistą; savarankiškai pasirenku drabužius ir avalynę pagal orą; pasakoju apie savo aplinkoje kylančius pavojus; primintas čiaudėdamas ar kosėdamas užsidengiu burną ir pasitraukiu nuo kitų; laikausi elementariausių saugumo taisyklių; naudoju specialias saugumo priemones – atšvaitus, saugos diržus, šalms, liemenes; mokausi suprasti, su kuriais žmonėmis ir kodėl bendrauti yra visada saugu; paaiškinu saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis taisyklės; žinau, kad mano kūnas priklauso tik man, ir sakau „stop“, „ne“, jei kas nors pažeidžia mano privatumą; paaiškinu, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei; žinau pagalbos telefono numerį.

6 metai

Dėliojau mąstymo žemėlapius (sveika – nesveika); aiškinu kitiems, kuris maistas yra palankus sveikatai, o kuris – ne, ir argumentuoju savo nuomonę; valgau tvarkingai, naudojuosi stalo įrankiais; mokausi suprasti ir pats kurti receptus; plaunu, sveriu, uostau, dalinu, pjaustau, maišau, skanauju ir pavadinu produktus; įprantu savarankiškai atsigerti grupėje esančio vandens; gebu savarankiškai apsirengti, užsisiegti sagas, bandau užsirišti batus; laikausi elementarios higienos, tvarkau žaislus ir savo daiktus; suprantu, kodėl svarbu plauti rankas prieš valgį, pažaidus, susitepus ar pasinaudojus tualetu, ir stengiuosi tai daryti; pastebiu ne vietoje padėtus daiktus ar numestą šiukšlę ir imuosi iniciatyvos juos sutvarkyti; mokausi rūšiuoti šiukšles; suprantu, su kuriais žmonėmis visada saugu bendrauti (tėvais, globėjais, mokytojais ir kt.) ir į ką galiu kreiptis pagalbos, jei pasiklydčiau, ištiktų nelaimė ar atsidurčiau bėdoje (policininkus, gaisrininkus, medikus, pardavėjus ir pan.); aiškinuosi, kokie prisilietimai prie mano kūno yra tinkami (pavyzdžiui, artimų suaugusiųjų ar draugo apkabinimas) ir kokie netinkami; mokausi saugoti asmeninę erdvę grupėje; žinau, kaip elgtis ir į ką kreiptis pagalbos, nutikus nelaimei.

4.3.2. Fizinis aktyvumas

Vertybinių nuostatų. Noriai džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Esminiai gebėjimai. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tiksliai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių- rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.

Pasiekimų srities dėmenys:

stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko savybės;
smulkiosios motorikos įgūdžiai, rankų ir akių koordinacija.

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos

1 metai

Ropinėju pirmyn ir atgal, ko nors įsitvėręs pats atsistoja, stoviu; žingsniuuoju aplink baldus, bandau apeiti daiktus; tiksliai siekiu daikto, jį pačiuomu ir laikau, dviem pirštais – nykščiu ir smiliumi – suimu smulkų daiktą, perimu daiktą iš vienos rankos į kitą, dedu vieną ant kito; rankos judesius seku akimis.

2 metai

Pralendu pro kliūtis keturpėsčias, savarankiškai atsistoju, stoviu, atsitupiu, pasilenkiu, einu į priekį, į šoną ir atgal, bėgu tiesiomis kojomis, lipu laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu; ridenu, sviedžiu kamuolį, gaudau jį apglėbdamas rankomis; pasuku riešą, apverčiu plaštaką delnu žemyn, pasuku delnu aukštyn, paimu daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais, uždedu, įdedu ir išimu daiktą, atsuku detales, ploju rankomis.

3 metai

Pastoviu ant vienos kojos (3–4 sekundes); tiksliai skirtingu ritmu einu, apeinu arba peržengiū kliūtis, einu plačia (25–30 cm) linija; bėgu keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros; laikydamasis lipu ir nulipu laiptais pakaitiniu žingsniu; nušoku nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoku nuo žemės, peršoka liniją; meta ir gaudau kamuolį abiem rankomis, spiriu kamuolį stovėdamas; derinu akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius: veriu ant virvutės dideles sagas, užsegu lipdukais batus, ridenu kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.

4 metai

Stovėdamas pasistiebiu, atsistoju ant kulnų, pastoviu ant vienos kojos (4–5 sekundes). Einu ant pirštų galų, einu siaura (5 cm) linija, nesilaikydamas lipu laiptais aukštyn ir žemyn; bėgu, didindamas ir mažindamas tempą, šokinėju abiem ir ant vienos kojos; minu ir vairuoju triratuką, balansinį dviratį; žaisdamas judriuosius žaidimus bandau derinti judesius poroje ir grupėje; dažniausiai taisyklingai laikau rašiklį, gana tiksliai atlieku judesius plaštaka ir pirštais bei ranka; ištiesiomis rankomis pagaunu didelį kamuolį; atkerpu žirkėmis popieriaus juostelę, atsegu ir užsega sagas, atitraukiu ir užtraukiu užtrauktuką, įpilau vandens į piltuvėlį.

5 metai

Einu pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius; bėgioju vingiais, išsisukinėdamas, bėgu ant pirštų galų; šokinėju nuo vienos kojos ant kitos, šokinėju judėdamas pirmyn; lipu kopėtėlėmis; metu kamuolį iš įvairių padėčių, pagauna jį sulenkdamas rankas per alkūnes; spiriu kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį; stengiuosi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai; bandau atpažinti ženklus, kurie rodo, kad mano kūnui reikia poilsio ar judėjimo; pieštuką ir žirkles laikau taisyklingai; tiksliai atlieku sudėtingesnius judesius su smulkiais daiktais; pastatau aukštą statinį, išlaikantį pusiausvyrą.

6 metai

Patiriu judėjimo džiaugsmą; bėgu ilgesnius atstumus; bėgu pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu; šoku į tolį, į aukštį žaisdamas laisvai koordinuotai judu, orientuojusi erdvėje; dažniausiai vaikštau, stoviu, sėdžiu taisyklingai; atpažįstu akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad mano kūnui reikia poilsio ar judėjimo; veiksmus su smulkiais daiktais atlieku vikriai, tiksliai ir kruopščiai; tiksliai

valdau pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas; kuriu įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius; inicijuojau pats ir noriai įsitraukiu į mokytojo inicijuojamas veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip juda kūnas ir atskiros jo dalys.

4.3.3. Emocijų suvokimas ir raiška

Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.

Esminiai gebėjimai. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.

Pasiekimų srities dėmenys:

savo jausmų raiška, suvokimas ir pavadinimas;

kitų žmonių jausmų atpažinimas ir tinkamas reagavimas į juos;

savo ir kitų žmonių jausmų apmąstymas.

PASIEKIMŲ
ŽINGSNELIAI

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos

1 metai

Jaučiuosi saugus grupės narių, šeimos, ugdytojų tarpe; savo emocijas reiškiu mimikomis, gestais, balsu; stebiu besijuokiančių vaikų būrį; einu prie verkiančio vaiko, norėdamas jį paguosti; apsikabinu, glaudžiuosi prie suaugusiojo; kopijuojau kitų vaikų ir suaugusiųjų emocijas.

2 metai

Trumpai parodau ar pasakau kaip jaučiuosi; veido mimika (garsais, gestais, galvos linktelėjimu) parodau išreiškiu sutikimą ar prieštaravimą skirtingose situacijose; paguodžiu, paglostau draugą; vartau knygeles, kur pavaizduoti liūdini, linksnu vaikai; pastebiu kitų žmonių emocijas, jas atkartuoju veido mimikomis; skirtingose situacijose reiškiu skirtingas emocijas; atpažįstu kito emocijas iš veido išraiškos.

3 metai

Įvardiju savo nuotaiką, bandau atkartoti ją paveikslėlių, lipdukų pagalba; trumpai pasakau, kodėl jaučiuosi linksmas, liūdnas, piktas; žaidžia emocijų pažinimo žaidimus; atkreipiu dėmesį į kito vaiko ar suaugusiojo emocijas; kreipiuosi į suaugusįjį siekdamas pasidalinti džiugiomis, ar iššūkius keliančiomis situacijomis; mokausi emocijas atpažinti ir įvardyti, nuotaikoms žymėti naudoju emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“.

4 metai

Džiaugiuosi kartu su kitais, paguodžiu liūdintį draugą; pasakau, kaip galima susitaikyti susipykus; išsirenku sau priimtina nusiramino būdą (padedamas pedagogo); žaidžiu vaidmenų žaidimus, kurių metu įvardiju, kaip jaučiasi veikėjai (supyko, labai džiaugėsi ir pan.); žaidžiu mimikos - nuotaikos žaidimus stebiu save veidrodyje, atkartuoju draugo mimiką.

5 metai

Atpažįstu kitų jausmus iš balso tono, mimikos, kūno judesių, juos įvardiju; pasakoju apie savo jausmus įvairiose situacijose, nutikusiose ne tik darželyje; įvardija tinkamus ir netinkamus emocijų raiškos būdus; žinau keletą nusiramino būdų, stengiuosi juos taikyti praktiškai; aptariu pasakų, filmukų veikėjų nuotaikas, jausmus; jausmus reiškiu per įvairias veiklas – piešiu, muzikuoju, naudoju atsipalaidavimo priemones ir pan.

6 metai

Aiškiai įvardinu, kaip ir kodėl jaučiasi; žinau ir praktiškai taikau tinkamus emocijų raiškos būdus; veiklų, žaidimų metu stengiuosi nenuliūdinti, neįskaudinti draugo; padedu draugams nusiraminti, pasiūlau išeitį iš sudėtingos situacijos; gebu atsitraukti, kai situacija kelia pyktį, nusivylimą.

4.3.4. Savireguliacija ir savikontrolė

Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.

Esminiai gebėjimai. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.

Pasiekimų srities dėmenys:

gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti;
savo dėmesio, jausmų raiškos ir elgesio valdymas;
gebėjimas laikytis susitarimų, taisyklių.

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos

1 metai

Ko nors išsigandęs, einu pas suaugusįjį; jo raminau – nurimstu; stebiu suaugusiojo mimiką, pamatęs artimą žmogų šypsau; pasuku galvą mamai, grupės darbuotojų ar grupės draugo balso link; ilgesnį laiką pabūnu ramus; ginu save, savo nuosavybę.

2 metai

Jaučiuosi saugus, artimųjų, grupės narių tarpe; klausau, kai kalba draugas; žinau kelis būdus, kaip susitaikyti ir nesipykti; kreipiuosi pagalbos; mėgstu būti apkabinamas; įvaldau paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodau, atskleidžiu, išreiškiu emocijas; kai pačiam nepavyksta išspręsti problemos, kviečiu į pagalbą artimą žmogų.

3 metai

Noriai bendrauju su suaugusiais; bandau išreikšti savo emocijas; žaisdamas kalbu su savimi; kuriu elgesio taisykles, bandau laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų; stengiuosi užduotis atlikti iki galo; valdau savo emociją ir elgesį.

4 metai

Dalinuosi su grupėje dirbančiais suaugusiais savo rūpesčiais, patyrimais; įvardiju savo jausmus; bandau su suaugusiuoju aptarti netinkamo elgesio pasekmes „Kas būtų jeigu..?“; nusiraminu, kalbėdamas apie tai, kas įskaudino, pasidžiaugiu, pasakau, kad pavyko įveikti sunkumus; pradedu valdyti savo emocijų raišką, stebiu, tiksliai tyrinėju, išbandau įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus; sekdamas suaugusiojo ar kitų vaikų pavyzdžiu laikausi nustatytos tvarkos bei elgesio taisyklių, žaidžiu savireguliaciją plėtojančius žaidimus (sustingti, nekalbėti, nesusijuokti, perkėlinėti dėmesį).

5 metai

Nukreipiu dėmesį, atsitraukiu, nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto; išbandau skirtingus sužinotus nusiramino būdus, valdau savo impulsus, sutelkiu pastangas tinkamam poelgiui; žaidžiu savireguliaciją plėtojančius žaidimus; samprotauju, ką daryti, kur kreiptis nutikus nelaimei paaiškinu, kokie pavojai gali kilti bendraujant su nepažįstamais žmonėmis; žaidžiu prevencinius stalo, kortelių žaidimus; taikiai sprendžiu ginčus, žinau, kad negalima mušti ar kitaip skriausti kito vaiko; laikausi su kitais sukurtų saugaus elgesio taisyklių ir tvarkos grupėje, lauke, salėje; savarankiškai išbandau naujas veiklas, kartu su kitais įsitraukiant į ištvermės, tikslumo, kliūčių įveikimo reikalingas veiklas; kuriu ir žaidžiu įvairius grupinius žaidimus, tariausi dėl vaidmenų; sugalvoju kelis konfliktų sprendimo būdus, numatau pasekmes; pats pradedu valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbandau skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus (suskaiciuoti iki trijų, penkių, pasitraukti į ramybės kampelį, pasiklausyti ramios muzikos, pasikalbėti ir išsiaiškinti ar kt.).

6 metai

Bandau įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus; aktyvia veikla išlieju savo malonias ir nemalonas emocijas; atlieku atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, jaučiu, kaip nurimsta kūnas, emocijos, sunkios mintys; keliu sau paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekiu; susidūres

su kliūtimi keičiu veikimo ar elgesio būdus, atkakliai stengiuosi jas įveikti, kreipiuosi pagalbos ir ją priimu; valdau savo kilusias neigiamas emocijas, įvykus pokyčiams; išvelgiu gerąją pokyčių pusę, bandau susitarti, prisiderinti); savarankiškai išbandau naujas veiklas; mokausi stabtelėti, apmąstyti savo veiklą ir elgesį; reflektuoju savo dienos įvykius; domiuosi, klausiu apie reikalavimus savo elgesiui namuose ir ugdymo įstaigoje, stengiuosi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai.

4.3.5. Savivoka ir savigarba

Vertybinių nuostatų. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.

Esminiai gebėjimai. Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.

Pasiekimų srities dėmenys:

gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti;
savo dėmesio, jausmų raiškos ir elgesio valdymas;
gebėjimas laikytis susitarimų, taisyklių.

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos

1 metai

Džiaugiuosi savo kūnu, stebiu savo kūno dalis; šypsena reaguojau į savo vardą, į artimųjų balsą; kalbinu vaikus rodydamas savo emocijas, veido mimika ir kūno kalba; moku palaikyti ryšį su kitais, noriu būti ramintas.

2 metai

Mėgstu žiūrėti į save veidrodyje; atpažįstu savo atvaizdą nuotraukose; gebu įvardinti kelias kūno dalis, jas parodau ant savo ar draugo kūno; jau žinau ir suprantu, ką galiu atlikti pats; moku suaugusiajam arba draugui pasakyti, ko noriu; rodu prierašumą prie tėvų; noriu draugauti su kitais vaikais; trumpam sutelkiu dėmesį ir ištraukiu į etnokultūrinius žaidimus, kalendorines šventes, renginius, klausausi tautosakos kūrinų; išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėju per judrias veiklas, pajausdamas, patirdamas, ką kuri kūno dalis daro, kaip juda, stebėdamas save veidrodyje, savo atvaizdą matydamas vandens paviršiuje, ant blizgių daiktų paviršių, žaisdamas šešėlių žaidimus.

3 metai

Darau bandymus su savo kūnu, jo judesiais; žinau, savo kūno dalių pavadinimus; gebu pasakyti, kiek man metų; žinau savo lytį; kai kalbu apie save – vartoju pirmąjį asmenį; man patinka ir mane domina žaisti su kitais vaikais; patinka stebėti simbolius; teigiamai reaguojau į kita kalba kalbančius žmones, įdėmiai klausau; tyrinėju judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas, vartydamas enciklopedijas vaikams, žiūrėdamas informacinius filmukus, taikydamas vaikams skirtas papildytosios realybės technologijas, atlikdami eksperimentus, kurdamas modelius, kurie nematoma padaro matomą; pradedu suprasti apie šeimą; kartu su mokytoju ir tėvais kuriu šeimos ir grupės medį, dalyvauju šeimos dienose grupėje, žaidžiu savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūrinėju šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas.

4 metai

Tyrinėju savo kūno fizines savybes, komentuoju jas; pradedu pastebėti vieną kitą savo ir kitų vaikų išvaizdos panašumą ar skirtumą; gebu įvardinti kaip jaučiuosi, ko noriu aš, ko nori kitas asmuo; mėgstu piešti ar kitaip vaizduoti savo šeimą, kalbėti apie jos narius; ištraukiu į bendrus žaidimus ir grupės veiklas, prisidedu prie jų plėtojimo; dalinuosi savo artimosios kultūrinės aplinkos buities, veiklų ir renginių patirtimi su kitais vaikais ir mokytojais, domiuosi kitų kultūrų

simboliais; mėgaujuosi atsakomybe už nedidelių užduočių atlikimą, reiškiu nuomonę man aktualiais klausimais; tyrinėju judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas, vartydamas enciklopedijas, žiūrėdamas informacinius filmukus, taikydamas vaikams skirtas papildytosios realybės technologijas, atlikdamas eksperimentus, kurdamas modelius, kurie nematoma padaro matomą.

5 metai

Tyrinėju, ką gali ir ko negali kūnas, pradedu jausti asmeninę ir bendrą erdvę; aiškinuosi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos (atramos ir judėjimo, virškinimo, kvėpavimo ar kt.); suprantu, kad buvau, esu ir visada būsiu tas pats asmuo; atpažįstu save kūdikystės nuotraukose, pasakau, kuo būsiu ar norėčiau būti suaugęs; jaučiuosi esąs šeimos narys; kalbu apie šeimą, išvardiju jos narius, pasakau savo pavardę; jaučiuosi esąs vaikų grupės narys; kalbu apie grupės draugus, pasakoju apie grupės gyvenimą; žinau, kokia kalba yra mano gimtoji; aiškinu, ką žinau ir suprantu apie savo šalies kalbą, kultūrą, samprotauju, kuo ji skiriasi nuo kitų man žinomų šalių kalbos ir kultūros; vaizduoju ir naudoju savo šalies simbolius; drąsiai imuosi naujų sumanymų ir lyderystės (vadovauju žaidimui, padedu mažiau gebančiam, dalinuosi patirtimi); žaisdamas ir kurdamas savo augimo laiko juostas, įsitraukdamas į mokytojo tikslingai pasiūlytas savo augimo tyrinėjimo veiklas (matavimus, kūno kontūro apvedimą, pėdų, plaštakų atspaudus, talentų šou ir kt.), įžvelgiu pokyčius, apibūdinu savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtinausius mokymosi būdus, stiprinu pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais; darydamas klaidas ir jas taisydamas plėtoju atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius; tyrinėju žmogaus gyvenimo ciklą, piešiu ir samprotauju, kaip atrodysiu užaugęs, ko norėčiau išmokti netolimoje ateityje, kuo norėčiau tapti tolimoje.

6 metai

Išbandau naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą; dalinuosi stebiniais apie vidinių kūno sistemų veiklos išorinius ženklus (iškvepiamas oras, širdies plakimas ir kt.); teigiamai vertinu savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėju galimus socialinius savo vaidmenis; dalyvauju šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose; prisidedu prie šeimoje, grupėje ar mokykloje priimamų sprendimų; pasakau savo tautybę, šalį, kurioje gyvenu, žinau savo namų adresą; tyrinėju savo šalies ir kitų man įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą; suprantu, kad visi žmonės yra lygūs, pasakoju keletą šalių panašumų ir skirtumų; domiuosi ir dažniausiai laikausi šeimos, grupės, mokyklos, vietinės bendruomenės vertybių ir man suprantamų pareigų bei teisių; drąsiai imuosi naujų sumanymų ir lyderystės (vadovauju žaidimui, padedu mažiau gebančiam, dalinuosi patirtimi); žaisdamas ir kurdamas savo augimo laiko juostas, įsitraukdamas į mokytojo tikslingai pasiūlytas savo augimo tyrinėjimo veiklas (matavimus, kūno kontūro apvedimą, pėdų, plaštakų atspaudus, talentų šou ir kt.); įžvelgiu pokyčius, apibūdinu savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtinausius mokymosi būdus; stiprinu pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais; darydamas klaidas ir jas taisydamas plėtoju atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius; tyrinėju žmogaus gyvenimo ciklą, piešiu ir samprotauju, kaip atrodysiu užaugęs, ko norėčiau išmokti netolimoje ateityje, kuo norėčiau tapti tolimoje ateityje.

4.3.6. Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais

Vertybinė nuostata.

Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.

Nusiteikęs geranoriškai bendrauti, mokosi bendradarbiauti su bendraamžiais.

Nusiteikęs ieškoti išeikių kasdieniams sunkumams įveikti.

Domisi savo ir kitų jausmais ir emocijomis.

Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi.

Žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais.

Esminiai gebėjimai.

Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.

Pasiekimų srities dėmenys:

gebėjimas užmegzti ir palaikyti geranoriškus, pagarbius santykius su suaugusiaisiais ir kitais vaikais;

gebėjimas bendrauti, mokymasis bendradarbiauti;

gebėjimas atpažinti ir pripažinti savo ir kitų panašumus bei skirtumus;

gebėjimas prisidėti prie grupės gerovės kūrimo.

PASIEKIMŲ ŽINGSNELIAI

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos

1 metai

Skiriu dėmesį bet kokiam asmeniui, kuris atsako į mano iniciatyvą, rodau savo poreikių ženklus – verkiu, žiūriu į akis, šypsau, skleidžiu garsus; bendravimui užmegzti naudoju šypseną; kai mane paima ant rankų, glaudžiuosi prie suaugusiojo; moku verkimu prisikviesti suaugusįjį, kai noriu dėmesio; suvokiu, kaip paveikti suaugusįjį, kad daugiau norimą daiktą; stebiu suaugusiojo mimiką, šypseną, imu naują žaislą; išreiškiu baimę svetimiems žmonėms, pyktį, kai negaunu žaislo, džiaugsmą, kai su manimi žaidžia; jaučiuosi savarankiškas, nes galiu pats judėti ir pasiekti tai, ko noriu; sugebu sau suteikti tam tikrų įspūdžių ir juos kartoju; žaidžiu greta kitų vaikų, tačiau beveik nežaidžiu kartu su jais; jei kitas vaikas paima mano žaislą – imu verkti; stumiū šalin tai, ko nenoriu matyti; einu prie verkiančio vaiko, norėdamas jį paguosti; garsais stengiuosi atkreipti kitų vaikų dėmesį; mėgdžioju kitą vaiką.

2 metai

Kreipiuosi pagalbos į suaugusįjį; padedu suaugusiajam tvarkyti grupės žaislus; stebiu suaugusiojo darbą ir mėginu jam padėti; kartoju savo veiksmus, jei sulaukiu suaugusiojo palaikymo; mokausi suprasti ir vykdyti suaugusiojo pageidavimus; atpažįstu save ir artimuosius nuotraukose; išbandau problemų sprendimo būdus, kuriuos naudoja kiti; atpažįstu save ir kitus; kartu su draugu žaidžiu šeimos žaidimus; pakaitomis su draugu atlieku veiksmus su tuo pačiu žaislu; ugdu jautrumą kito poreikiams – mokausi suprasti, ką jaučia ir ko nori kitas; pastebiu ir įvardiju bendraamžių emocijas; tyrinėju „aš“ ribas ir aiškinuosi „mano-tavo“ santykį.

3 metai

Noriai bendrauju su suaugusiais; stengiuosi laikytis jų prašymų ir susitarimų; pastebiu kitų žmonių emocijų išraišką; kai patiriu nesėkmę, kreipiuosi į suaugusįjį pagalbos; pasakoju apie savo kasdienės veiklas ir pomėgius; su pedagogo pagalba bandau eiti į sceną ir atlikti pasirodymą; pasakoju apie savo šeimą ir jos narius; ištraukiu į suaugusiojo organizuojamas veiklas, ypač jei jos susijusios su tautosaka; dalyvauju šventėse; džiaugiuosi ir domiuosi savo bei kitų žaislais; mokausi dalintis žaislais; tvarkausi žaislus ir žaidimų vietas; bandau žaisti poroje su bendraamžiais; vis dažniau kalbuosi su kitu vaiku.

4 metai

Padedant mokytojui priimu kompromisinius pasiūlymus; klausiu suaugusiojo nuomonės ir atsižvelgiu į ją; kūrybiškai, savitai įgyvendinu suaugusiojo pasiūlytas idėjas; laikausi suaugusiojo nustatytos tvarkos ir elgesio taisyklių; kalbuosi su pedagogu apie savo jausmus, patikiu jam savo paslaptis; mokausi pakalbinti kitą, pakviesti žaisti, prisistatyti; draugams siūlau žaidimo idėjas; dažnai pats išsprendžiu konfliktą ir susitariu be suaugusiojo pagalbos; paguodžiu ir užjaučiu kitą; žaisdamas įvardinu kito vaiko nuotaiką; dalinuosi žaislais ir pasakau, koks elgesys man atrodo nepriimtinas; derinu veiksmus su kitais, ieškau kompromisų; mokausi suprasti, gerbti ir toleruoti kitaip besielgiantį ar mažiau gebantį vaiką; ištraukiu į žaidimus ir įvairias veiklas, kurios padeda

man patirti ir suprasti savo norus bei pomėgius; didžiuodamasis kalbu apie save, savo draugus ir darželį.

5 metai

Dalinuosi su grupėje dirbančiais suaugusiais savo rūpesčiais; domiuosi kitų jausmais, užjaučiu ir pasiūlau pagalbą; kartu su mokytoju tyrinėju knygų ir filmukų veikėjų situacijas, jas vertinu; padedant mokytojui palaukiu savo eilės, dalinuosi žaislais, priimu kompromisinį pasiūlymą; pasakoju apie savo šeimą; imituoju suaugusiųjų veiklą, kuriu žaidybines situacijas; žaisdamas ir veikdamas saugau save ir kitus; sugalvoju kelis konfliktų sprendimo būdus, numatau galimas pasekmes; laikausi sutartų saugaus elgesio taisyklių grupėje, lauke ir salėje; žaidžiu vaidmenų žaidimus, tariausi dėl vaidmenų, siūlau idėjas; dalinuosi veiklos ir darbo priemonėmis; žaidžiu, dirbu ir tvarkausi kartu su draugais; siūlau veiklos idėjas ir veiksmus.

6 metai

Pastebiu ir priimu kitų draugiškumo, palankumo ženklus; domiuosi organizuojamomis tradicinėmis ir netradicinėmis veiklomis; diskutuoju su suaugusiuoju įvairiomis temomis; kartu su artimaisiais dalyvauju darželio ir miesto šventėse, akcijose; didžiuojuosi savimi, savo šeima, draugais ir grupe; kai mano artimieji rengia edukacijas mūsų grupei – jaučiu pasididžiavimą ir džiaugsmą; gerbiu kitus vaikus, išklausau jų nuomonę; tyrinėju kultūrinius panašumus ir skirtumus; žaidžiu žaidimus, kuriuose imituoju suaugusiųjų veiklą; mokausi vertinti savo ir kitų veiklą bei elgesį, kad galėčiau pasirinkti tinkamiausius veikimo būdus; išbandau pačių bendraujant atrastus draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus; aiškinuosi, koks draugas yra geras, o koks – blogas; mėginu suprasti, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas, kas yra teisinga ar neteisinga ir kodėl; mokausi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti; mokausi gerbti, suprasti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį ar mažiau gebantį vaiką; išreiškiu pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams.

4.3.7. Aplinkos pažinimas

Vertybinė nuostata. Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.

Esminiai gebėjimai. Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus, reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.

Pasiekimų srities dėmenys:

gebėjimas pažinti socialinę ir kultūrinę aplinką;

gebėjimas pažinti gamtinę aplinką;

pagarbus santykis su gyvybe ir aplinka.

PASIEKIMŲ
ŽINGSNELIAI

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos

1 metai

Veido išraiška, mimika, gestais ir garsais reaguojau į žmones ir daiktus, esančius mano artimiausioje aplinkoje; atkreipiu dėmesį į gyvosios gamtos objektus aplink save; emocijomis reaguojau į gamtos objektus ir žmogaus sukurtus daiktus bei reiškinius – garsus, vaizdus, skonius; stebiu ir atpažįstu artimiausią savo aplinką, gerai orientuojuosi namuose ir grupėje; pažįstu ir pavadinu kai kuriuos žmones, jų veiksmus, aplinkoje esančius daiktus bei jų atvaizdus; žinau kai kurių buitinių (šukos, šaukštas) ir kultūrinių (būgnai, knyga) daiktų paskirtį ir moku jais naudotis.

2 metai

Stebiu ir atpažįstu artimiausią savo aplinką, gerai orientuojuosi namų ir grupės aplinkoje; pažįstu ir pavadinu kai kuriuos žmones, jų veiksmus, aplinkoje esančius daiktus bei jų atvaizdus; žinau kai kurių buitinių daiktų, pavyzdžiui, šukų ar šaukšto, ir kultūrinių daiktų, kaip būgnai ar knyga, paskirtį ir moku jais naudotis; pažįstu ir pavadinu – sava kalba, garsažodžiais arba tiksliais žodžiais – kai kuriuos gyvūnus, augalus, jų atvaizdus ir gamtos reiškinius, pavyzdžiui, lietų ar vėją.

3 metai

Atpažįstu ir reaguju į neseniai vykusius šeimos ar grupės įvykius, kai juos pamatau nuotraukose, įrašuose ar kituose prisiminimuose; natūraliai įsitraukdamas į kasdienius, rutininius įvykius ir veiklas, parodau, kad žinau paros dalių seką ir jaučiu, kiek veikla truko – ilgai ar trumpai; pažįstu vis daugiau aplink mane esančių augalų ir gyvūnų, pradedu vartoti tikslus jų pavadinimus; dalyvauju prižiūrint augalus; atpažįstu ir rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius, pavyzdžiui, vaivorykštę ar perkūniją; kai turiu galimybę, renkuosi būti toje gamtinėje, socialinėje ar kultūrinėje aplinkoje, kuri man patinka, ir džiaugiuosi ten esančiais objektais.

4 metai

Parodau, kad suprantu, kurie kultūriniai vaizdai, garsai, judesiai, skoniai, kvapai ar pasakojimai yra iš kitos nei mano paties kultūros; pažįstu savo gyvenamąją vietovę, jos objektus ir vietas, pastebiu jų pasikeitimus; galiu pasakyti miesto (ar kaimo), kuriame gyvenu, pavadinimą; įsitraukiu į veiklas, kurios puoselėja šeimos ir liaudies tradicijas; įvardiju paros dalis ir sieju jas su savo gyvenimo ritmu; atpažįstu ir pavadinu kelis dažniausiai stebėtus gyvūnus, augalus, grybus, negyvosios gamtos objektus (pavyzdžiui, upę, akmenį), gamtos reiškinius (pavyzdžiui, pūgą ar saulėlydį), ir galiu nusakyti jų akivaizdžius požymius; pavadinu metų laikus ir samprotauju, kas būdinga kiekvienam metų laikui; stengiuosi saugoti socialinės, kultūrinės ir gamtinės aplinkos objektus; bandau rūšiuoti atliekas, taupyti medžiagas ir išteklius – pavyzdžiui, išjungiu šviesą; atrandu fizikinius reiškinius: jėgas (tamprumo – guma, spyruoklė, trinties – vieni batai slysta, kiti – ne), energiją (elektros energija, šilumos energija), paprastuosius mechanizmus (dvivietės sūpuoklės, nuožulnioji plokštuma), magnetizmą; gamtos, kultūros grožį ir įvairovę stengiuosi išreikšti savo kūryboje; susipažįstu ir mokausi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką (gamtos radinius, žmogaus sukurtus daiktus); žaisdami, tyrinėdami aplinką, naudojuosi išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis grindimis ir kt.), aiškinuosi jų veikimo būdą, juos išbandau.

5 metai

Pasakoju apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas ir domiuosi, kuo tos tradicijos skiriasi nuo kitų kultūrų; pristatau savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę, kelis žinomus objektus ir vietas, gatvę, kurioje gyvenu, ir kur yra mano ugdymo įstaiga; iš savo grupės galiu savarankiškai nueiti į kitas ugdymo įstaigas erdves, pavyzdžiui, į salę ar dailės studiją; pradėjau suvokti praeitį, dabartį ir ateitį; pasakoju, ką veikia vakar, ką veikiu šiandien ir ką veiksiu rytoj; sudėliuju dienos ar ilgesnio laikotarpio įvykius chronologine seka; atpažįstu ir pavadinu ne tik stebėtus vietinius, bet ir kai kuriuos tolimųjų kraštų augalus ir gyvūnus, samprotauju apie jų gyvenimo būdą ir buveines; paaiškinu, kaip daržoves, vaisius ir kitas gamtos gėrybes vartoti maistui; stebėdamas ar prižiūrėdamas augalus ar gyvūnus, komentuoju jų pokyčius; fiksuodamas gamtinius objektus, įžvelgiu kai kuriuos akivaizdžius objektams būdingus požymius; pažįstu keletą dangaus kūnų ir gamtos reiškinių, kurių negaliu ar kuriuos pavojinga stebėti iš arti, pavyzdžiui, ugnikalnių išsiveržimus, viesulus ar žvaigždes; eilės tvarka išvardiju metų laikus ir pasakoju, kaip skirtingais metų laikais gyvena kai kurie gyvūnai, augalai; rodau pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai, kultūros reiškiniams ir objektams, suprantu, kad mano elgesys gali paveikti gamtinę ir kultūrinę aplinką, ir stengiuosi prisiimti atsakomybę už jų išsaugojimą; savo kūryboje vaizduoju asmeninį emocinį santykį su gamtos ir kultūros objektais; sužinau, kaip atgimsta daiktai, kuo naudingi vėjas ir saulė, kodėl negalima gerti ežero vandens, kaip galėjo išsitepti oras ir kodėl gyvybei labai reikia vandens (Bilbokaitė, R., ir kt. 2023).

6 metai

Pasakoju savo šalies ir sostinės pavadinimą; papasakoju apie tradicines šventes ir jas palyginu su kai kuriomis kitų tautų šventėmis; skiriu ir pavadinu suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas; pasakoju, ką dirba aptariamų profesijų atstovai, kokia jų sukuriamų daiktų ir paslaugų vertė, kaip vyksta jų mainai; samprotauju apie tai, kaip žmonės gyveno anksčiau, ką dirbo, kokie daiktai buvo naudojami, kaip jie pasikeitė ir kaip atrodo dabar; vartoju savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, dabarčiai, ateičiai apibūdinti; įžvelgiu gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoju; dalinuosi savo žiniomis apie tai, kur gyvena ir kuo minta

gyvūnai, kur kokie augalai ir grybai auga, kokių sąlygų jiems reikia; pradėdau suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius; išvelgiu, kaip keičiasi kai kurių gyvūnų ir augalų gyvenimas skirtingais metų laikais; jaučiuosi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąstau ir siūlau būdus, kaip ją rūpintis, prižiūrėti, puošti; paaiškinu, kodėl išteklius reikia tausoti; tyrinėjamas savo šalies ir nutolusių vietovių gyvenamąsias sąlygas, samprotauju apie žmogaus ir gamtos ryšį; pradėdau jausti prierašumą artimiausiai socialinei, kultūrinei ir gamtinei aplinkai, išreiškiu jį veikloje ir kūryboje.

4.3.8. Matematinis mąstymas

Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.

Esminiai gebėjimai. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.

Pasiekimų srities dėmenys:

skaičiaus pajauta, samprotavimai apie kiekį ir duomenis;
mato pajauta ir išmatuojamų dydžių palyginimas;
geometrinių modelių pažinimas;
vietos ir krypties apibūdinimas, sekų tyrinėjimas.

PASIEKIMŲ
ŽINGSNELIAI

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos

1 metai

Sugriebiu daiktą, jį mėtau (paleidžiu); siekiu kito daikto, naudoju kūno kalbą (gestus, mimiką); rodydamas, kad suprantu, ką reiškia „yra“ („nėra“), „dar“, „taip“ („ne“); stebiu įvairius objektus, dedu vieną daiktą ant kito; susidomiu, matydamas spalva ar dydžiu išsiskiriantį daiktą; emociškai reaguojau į pasikartojančius garsus, judesius.

2 metai

Suprantu, kad žodžiai „vienas“, „du“, „trys“ siejami su atitinkamu daiktų kiekiu; į klausimą „Kiek..?“ atsakau „vienas“, „du“ arba „mažai“, didesnę nei dviejų daiktų kiekį įvardiju žodžiu „daug“; mažesnius objektus įdedu į didesnius, surikiuoju du tris daiktus pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę; daugeliu atvejų surandu tokios pačios formos, dydžio ar spalvos objektą, suprantu, ką reiškia „toks pat“, „kitoks“; suprantu bent keturis žodžius, kuriais mokytojas apibūdina mano ar objekto judėjimą erdvėje (pvz., įeiti (išeiti), pažiūrėti į viršų (žemyn), įdėti (išimti) ir pan.).

3 metai

Nuosekliai įvardiju skaičius 1, 2, 3, atpažįstu ir susieju įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduodu tiek daiktų, kiek prašoma; suprantu, ką reiškia būti pirmam, antram; palyginu du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas (suartindamas, pakilnodamas, pilstydamas vandenį ar smėlį); parodau, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, pilnas – tuščias ir pan.; surikiuoju kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę; tapatinu, atrenku kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį; kopijuojau dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio); rūšiuoju pagal formą, spalvą, dydį, naudodamas rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones; paaiškinu vartojamą žodyną ir simbolius; suprantu tekstą, matematinius veiksmus ir simbolius.

4 metai

Žaidžiu judrius žaidimus išsiskaičiuodamas, nustatydamas eiliškumą; skaičiuoju žaislus, daiktus, lyginu, rūšiuoju, kurių daugiau, kurių mažiau; supažindinu su skirtingais skaičiavimo būdais, pavyzdžiui, jei reikia suskaičiuoti, kiek yra raudonų mašinėlių – kiekvieną mašinėlę paliečiu pirštu, arba jei reikia suskaičiuoti, kiek nupiešta avinėlių – nusipiešiu tiek taškelį, kiek yra avinėlių ir taškelius suskaičiuoju; pasirinktus daiktus rūšiuoju, skirstau į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradėdau rūšiuoti pagal du požymius; darže, šiltnamyje, ant palangės sodinu,

prižiūriu augalus, stebiu, matau, fiksuju, kaip jie auga; pastebiu daiktų seką artimoje aplinkoje: kelio ženklą, šviesoforą, perėją ir pan.; laisvai rūšiuju, skirstau į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradedu rūšiuoti pagal du požymius; mokytojo padedamas, ieškau panašumų ir skirtumų, sprendžiu iškilusias problemas; eksperimentuoju su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebiu ir tyrinėju dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus.

5 metai

Kasdienėse veiklose lavinu laiko nuovoką susitarimais: veiklai atlikti nustatau laiką ir jį seku smėlio laikrodžio pagalba arba, susitarus, iki kokio skaičiaus ant laikrodžio (elektroninio) bus baigtas žaidimas; iš įvairių formų detalių ar piešiant (spalvinant) figūras kuriu aplikacijas, ornamentus, šventinę atributiką, meninius kūrinius; gretinu realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos (iš šono, viršaus, apačios, šešėlio), pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje; naudodamasis objektais, piešiniais, kuriu istorijas, pradedu suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti; įsitraukiu į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuoju pridėdam po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus; įsitraukiu į mokytojo inicijuotus žaidimus, kuriuose skaičiuoju į priekį ir atgal, pradedu skaičiuoti nuo bet kurio skaičiaus; skaičiavimo užduotis (pavyzdžiui: „Žydėjo dvi gėlytės, pražydo dar viena. Kiek žydi dabar?“) atlieku jas suvaidindamas, nupiešdamas, parodydamas gestais, manipuluodamas daiktais; mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose, mokausi samprotauti, kūrybiškai taikyti įgytą skaičiavimo patirtį; sprenddamas problemas, pradedu vartoti žodžius, kuriais nusakomi matematiniai procesai (pavyzdžiui: „Manau, kad...“; „Tai tiesa (netiesa), nes...“; „Tai man primena...“; „Galėčiau padaryti dar ir taip...“ ir pan.).

6 metai

Mokausi sujungti ir išskaidyti kiekį 5-ių objektų grupėje, vėliau 10-ies ribose; įsitraukiu į suaugusiųjų inicijuotas veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip galima palyginti daiktų ilgį arba tūrį; įsitraukiu į problemines situacijas, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti, kaip įvairiose situacijose galima palyginti dviejų ar trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį; mokausi samprotauti, kūrybiškai taikau įgytą skaičiavimo patirtį sprenddamas problemas, pradedu vartoti žodžius, kuriais nusakomi matematiniai procesai (pavyzdžiui: „manau, kad...“; „tai tiesa (netiesa), nes...“; „tai man primena...“; „galėčiau padaryti dar ir taip...“ ir pan.); stebėdamas, pažindamas, spontaniškai ar tikslingai tyrinėdamas realioje ar virtualioje aplinkoje pateiktus, atrastus ar pastebėtus matematinius objektus, atpažįstu dvimatę figūras (skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį), trimates figūras (kubą, rutulį), mokausi apibūdinti ir palyginti jų pagrindinius elementus, grupuoti (pagal vieną požymį), komponuoti, konstruoti skirtingų dydžių figūrų (objektų) sekas; veikdami mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose, mokausi samprotauti, kūrybiškai taikau įgytą skaičiavimo patirtį sprenddamas problemas, pradedu vartoti žodžius, kuriais nusakomi matematiniai procesai (pavyzdžiui: „manau, kad...“; „tai tiesa (netiesa), nes...“; „tai man primena...“; „galėčiau padaryti dar ir taip...“ ir pan.).

4.3.9. Skaitmeninis sumanumas

Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.

Esminiai gebėjimai. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.

Pasiekimų srities dėmenys:

gebėjimas tikslingai naudoti skaitmenines priemones;
elementaraus skaitmeninio turinio kūrimas;
veiksmų sekų naudojimas problemoms spręsti;

PASIEKIMŲ
ŽINGSNELIAI

saugus naudojimas išmaniaisiais įrenginiais.
Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
1 metai Stebiu judančius žaislus, reaguojau į garsinius dirgiklius; imituoju judančių žaislų judesius (ropoju, šoku, ploju rankomis); klausau garsų, atpažįstu ir nurodau, iš kur sklinda garsas.
2 metai Susipažįstu su išmaniais žaislais be ekranų, tyrinėju, kaip jie veikia; klausau pasakojimo ir atlieku veiksmus; žaisdamas pradedu atlikti dviejų veiksmų sekas.
3 metai Žaidžiu išmaniaisiais žaislais be ekranų, moku naudotis pagrindinėmis jų funkcijomis; žodžiais ir garsažodžiais gebu parodyti kasdinių darbų eiliškumą, atlieku įvairias komandas; pradedu laikytis išmaniųjų žaislų taisyklių; moku naudotis amžių atitinkančiomis prasmingomis, ugdymą(si) papildančiomis skaitmeninėmis technologijomis ir skaitmeniniu turiniu (vaizdo įrašais, žaidimais, garsinėmis knygelėmis, ugdomosiomis programėlėmis ir kt.); išbandau nesudėtingo skaitmeninio turinio kūrimo galimybes (piešimas, fotografavimas, garso ir vaizdo įrašas) ir ištraukiu į įvairias mokytojo paskatintas kūrybines, tyrinėjimo ir judrias veiklas, vykstančias realios ir virtualios aplinkos kontekstuose; mokytojo padedamas tikslingai bendrauju tarpusavyje su kitų darželių vaikais technologijų pagalba.
4 metai Žaidžiu su interaktyviomis knygelėmis, pasakoju pagal iliustracijas, įvardiju pagrindinį veikėją, kuriu savo istoriją; išbandau ir naudoju paprastas piešimo, garso įrašymo, nuskaitymo programėles; suprantu ir atlieku įvairias grafines komandas; išbandau vaizdo skambučius su šeima ar draugais – parodau savo žaislus, piešinius arba papasakoju apie savo dieną; veiksmų sekas (algoritmus) problemoms spręsti suvokių ir elementariai taikau stebėdamas, žaisdamas, nagrinėdamas ir įvardydamas įvairių procesų, kasdinių darbų ir veiklų atlikimą žingsniais, veiksmų eiliškumą, susitarimus-taisykles; atlieku įvairius veiksmus žaisdamas, mokausi žodines komandas pateikti vaizdiniais, garsiniais ir kitais simboliais bei atlikti jais žymimus veiksmus.
5 metai Mokytojo padedamas ir prižiūrimas naudojuosi įvairių išmaniųjų įrenginių valdymo priemonėmis; gebu naudotis technologijomis ir kuriu skaitmeninį turinį; dėlioju grafines komandas, gebu nusakyti kaip pasiekti norimą rezultatą žingsnis po žingsnio; suprantu ir gebu laikytis pagrindinių bendravimo ir saugaus naudojimosi skaitmeniniais įrenginiais taisyklių; su žaidybinėmis programavimo aplinkomis susipažįstu programuodamas paprasčiausias animacijas, žaidimus, dėliodamas komandų blokų sekas ir jas vykdydamas.
6 metai Mokytojo padedamas ir prižiūrimas naudojuosi įvairių išmaniųjų įrenginių valdymo priemonėmis; derinu kelias priemones viename projekte; su suaugusiojo pagalba kuriu nesudėtingą skaitmeninį žaidimą; žaidžiu su edukacinėmis programėlėmis ar robotukais, kurie leidžia kurti komandų sekas; suprantu ir gebu laikytis pagrindinių bendravimo bei saugaus naudojimosi skaitmeniniais įrenginiais taisyklių; suprantu, kad internete negalima dalytis asmeniniais duomenimis; niekam neatskleidžiu savo vardo, pavardės, adreso ar kitų asmeninių detalių bendraudamas internete (jei tokia situacija kyla), visada pasitariu su suaugusiuoju prieš atsakydamas į neaiškius klausimus ar užklausas; žinau, kad reikia pasikviesti suaugusį pagalbos arba uždaryti langą su jo pagalba; suprantu, jog bendraujant internetu (pvz., dalyvaujant vaikiškoje edukacinėje platformoje) reikia elgtis mandagiai ir draugiškai, laikytis tų pačių mandagumo taisyklių kaip ir realiame bendravime; programuodamas kuriu nesudėtingas animacijas programavimo aplinkose; vykdu paprasčiausias animacijas, žaidimus, dėliodamas komandų blokų sekas.

4.3.10. Kalbų supratimas

Vertybinė nuostata. Domisi žodiniaisiai ir nežodiniaisiai komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą.

Esminiai gebėjimai. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.

Pasiekimų srities dėmenys:

gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą, reaguoti į nežodinę raišką;

gebėjimas suprasti įvairiomis formomis (simboline, garsine, grafine, vaizdine, žodine) perteikiamas prasmės;

domėjimasis tekstu, raidėmis ir simboliais;

gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus.

PASIEKIMŲ
ŽINGSNELIAI

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos

1 metai

Žiūriu kalbančiajam į lūpas; reaguojau į aplinkos garsus ir kalbančio žmogaus intonaciją; atpažįstu artimiausių žmonių balsus, skiriu balso tono emocijas – suprantu, kada suaugusiojo tonas yra švelnus, o kada piktas; reaguojau į savo vardą; džiaugiuosi maloniais garsais; panaudodamas visus penkis pojūčius vartau, „skaitau“ knygeles; rodydamas džiaugiuosi pamatęs artimos aplinkos žmonių, gyvūnų, daiktų paveikslėlius; sieju pažįstamą paveikslėlį su žodžiu; pamėgdžioju ritmiškus, pasikartojančius garsus ir jų seką; garsais, mimika, judesiais parodau, kad noriu tęsti veiklą ar žaidimą.

2 metai

Čiaušku, mėgdžioju žodžius, kalbu; suprantu ir atlieku kelių nuoseklių ar skirtingų veiksmų prašymus; suprantu 2–3 žodžių paprastus sakinius; kai kurie nauji žodžiai man įsimena po kelių pakartojimų; galiu parodyti paprašytus paveikslėlius; stebiu paveikslėlius ir apie juos pasakoju, užduodu klausimus, kai vartoju knygytes; spontaniškai imu įvairias rašymo priemones ir braukau popieriuje; parodau žaislus, pagrindines kūno dalis, drabužius, higienos reikmenis, namų apyvokos daiktus ir kai kuriuos gamtos reiškinius paveikslėliuose; klausydamas skaitomo teksto surandu ir parodau jo veikėjus; kartoju girdėtas daineles ir eilėraštukus, kartu atlieku jiems pritaikytus judesius; žinau savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus.

3 metai

Klausausi sekamų pasakų, man labai patinka ritmiški posakiai; kartais pats atkartoju nesudėtingas, įsimintinas frazes; atpažįstu daiktus pagal jų paskirtį; domiuosi knygomis ir dažnai prašau, kad man paskaitytų; rodydamas į tekstą ar užrašą klausiu: „Kas čia parašyta?“; kai man pasakoma tema – pavyzdžiui, apie mašinas ar gyvūnus – parenku tinkamą knygą; paveikslėliuose atpažįstu įvairius objektus, paklaustas galiu juos parodyti; taip pat sugebu rasti paveikslėlį, kuris atitinka tikrą daiktą; klausausi, kai suaugusysis skaito užsiėmimų metū, o kartais pats paprašau: „Paskaityk!“; reaguojau emociškai į tai, kas vyksta pasakojime – pavyzdžiui, kai pasakojama apie nuskriaustą šuniuką ar kai veikėjas valgo ledus; mokausi išklaudyti, kalbėti paeiliui, dalyvauti dialoge ar polilogė, mokytojai sukuriant klausymosi aplinką įvairovę (ryto rate, dviese su mokytoju, bendraudami su kitais vaikais).

4 metai

Kai man pasako, ką daryti – suprantu dviejų dalių nurodymus, pavyzdžiui: „Padėk knygą ir atsisėsk“; suprantu, kai užduodami keli klausimai iš eilės – ypač, kai rodomas paveikslėlis; kai

išgirstu nepažįstamą kalbą, suklūstu, domiuosi; klausydamasis skaitomos istorijos, galiu parinkti tinkamą iliustraciją ar net sudėlioti paveikslėlių seką pagal pasakojimą; galiu pasakyti, ką vaizduoja personažas, kokį daiktą vaidinu ar matau; stebiu, kai suaugęs rašo, ir pats bandau rašyti – braižau raides, imituoju rašymą; atpažįstu savo simbolį ir savo vardo pirmąją raidę; kartais bandau užrašyti ar nukopijuoti savo vardą; žinau, kad knygoje parašyti žodžiai turi prasmę – juos galima skaityti ir suprasti; mėgstu klausytis trumpų istorijų, eiliuotų tekstų; galiu atkartoti 4–6 eilučių eilėraštką, trumpą pasaką ar istoriją – pasakoju savais žodžiais, kartais rodomas judesiais ar mimika.

5 metai

Galiu išklausti ilgesnę istoriją ir ją suprantu; man patinka apie ją kalbėti – pasakoju, ką prisimenu, atsakau į klausimus, net į tuos, kuriuose reikia pagalvoti kodėl taip įvyko ar kaip viskas nutiko; jei ko nors nesuprantu, drąsiai pasitikslinku – perklausiu; atpažįstu įvairius raiškos būdus – žinau, kada matau piešinį, fotografiją, animaciją, šokį, spektaklį ar simbolį; galiu pasakyti pirmą ir paskutinį garsą savo varde, artimųjų varduose ir trumpuose žodžiuose; dažnai aplinkoje pastebiu užrašus – kai kurie man jau pažįstami! mėgstu klausti, ką jie reiškia; ieškau pažįstamų raidžių knygoje, reklamose, iškabose – jų vis daugiau atpažįstu; kai noriu pasirinkti knygą, pažiūriu į viršelį, paveikslėlius – taip nusprendžiu, apie ką ji gali būti; žinau, kur knygos viršelis, kur parašytas jos pavadinimas ir autoriaus vardas; skaitau ir klausausi įvairių tekstų – pasakų, enciklopedijų, informacinių knygelių – ir kalbu apie tai, ką iš jų sužinau.

6 metai

Juokiuosi arba stebiuosi, kai kas nors pajuokauja ar sako kažką su paslėpta reikšme; pradedu suprasti paprastus pokštus ir žodžių žaismus – frazes, kurios turi perkeltinę, ne pažodinę reikšmę; suprantu ir moku įminti nesudėtingas mįsles; atpažįstu ir įvardiju raiškos būdus, tokius kaip piešinys, fotografija, animacija, komiksai, šokis, teatras ar simboliai; galiu užrašyti ar magnetinėje lentoje sudėti išgirstas raides, skiemenis, nesudėtingus žodžius; suprantu, kai žodis ištariamas skiemenimis ar paraidžiui – pavyzdžiui, k-a-t-ė; pažįstu nuo kelių iki keliolikos raidžių; atpažįstu dažnai aplinkoje matomus užrašus; domiuosi parašytais žodžiais – vartoju knygas, žiūriu į iliustracijas ir spėliuju, apie ką bus pasakojimas; dėliuju paveikslėlius pagal įvykių seką; pasakoju ir kuriu savo istorijas.

4.3.11. Kalbinė raiška

Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.

Esminiai gebėjimai. Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, išsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.

Pasiekimų srities dėmenys:

gebėjimas išreikšti patirtį, jausmus ir mintis, išsitraukti ir plėtoti pokalbį;

gebėjimas pasakoti, atpasakoti, apibūdinti, kurti, aiškinti taikant nežodines ir žodines raiškos priemones;

gebėjimas komunikuoti paprastomis rašytinės raiškos formomis.

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos

1 metai

Pradedu čiauškėti; pamėgdžioju garsus ir jų seką; čiauškiu įvairiais garsais, vartoju dviskiemenius žodžius; ilgai kartoju tą patį skiemenį arba jų junginį; tariau nesuprantamus garsus ir skiemenis, bet

įterpiu ir suprantamų; tariau vis daugiau garsų, būdingų mano gimtajai kalbai; žinau žodžius kaip daiktų simbolius – pavyzdžiui, šuniukas man reiškia „au-au“; tariamais garsažodžiais sieju konkrečius žmones, daiktus, veiksmus ar būsenas.

2 metai

Čiauškiu, mėgdžioju kalbą; tariau garsų junginius skirtinga intonacija; sakau pasikartojančių ar panašių skiemenų žodžius, pavyzdžiui: dēdē, dūda, teta, ateik; vartoju žinomus žodžius; stebiu ir komentuodamas paveikslėlius kalbu apie tai, ką matau; kartais vartoju veiksmažodžius, kuriuos dažniausiai girdžiu: eik, duok, imk ir t. t.; atkartuoju įsimintinas frazes; pavadinu daugelį man pažįstamų daiktų, žodžius vartoju jų pagrindine forma; pradedu vartoti kelis skirtingus garsažodžius ar žodžius, kuriuos jungiu į frazes ar sakinius; vartydamas knygutes klausinėju, komentuodamas iliustracijas; kartojami žodžių junginiai man reiškia nuosavybę: mano batai, veiksmą: katė eina, vietą: ten batai, prašymą: duok tą, klausimą: kas čia?; iš kelių rašymo ar piešimo priemonių pasirenku man priimtina; spontaniškai braukau popieriaus lape.

3 metai

Prisistatau vardu ir pasakoju apie patirtus įsimintinus įvykius 2–3 žodžių frazėmis; stebiu, domiuosi aplinkos daiktais, juos pavadinu; mokausi pamėgdžioti gyvūnų balsus; sakau „ačiū“, „prašau“; pasakoju apie namuose auginamą gyvūną; kalbu ir klausinėju apie tai, ką mačiau, girdėjau; vartau knygutes, komentuojau iliustracijas; vienu ar keliais žodžiais atsakau į klausimus; sieju paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais ir juos pavadinu; pradedu vartoti įvardžius: aš, tu, man, mano vietoj savo vardo; domiuosi animaciniais filmais vaikams, kalbu apie juos; komentuojau pasakos veikėjus ir aplinkybes; atsinešu iš namų knygelį ir pasakoju apie jas; atsakau į klausimus pagal nesudėtingo siužeto paveikslėlius, pvz.: „Kas tai?“, „Ką veikia?“; deklamuojau eilėraštukus, užbaigiu žinomas pasakas; domiuosi raštu – stebiu rašančius suaugusiuosius, savarankiškai braukau, keverzoju ir piešiu popieriaus lape; žaisdamas išplėtotus siužetinius vaidmenų žaidimus, įsitraukiu į dialogą, polilogą, išbandau skirtingas kalbėjimo manieras.

4 metai

Atsakinėju vientisiniais sakiniais į klausimus; tęsiu nesudėtingą pokalbį, atsakau žodžiu ar fraze; sudarau trijų žodžių sakinį, įvardiju veikėją, jo atliekamą veiksmą ir objektą, su kuriuo jis veikia; prašau pagalbos; pasakoju apie savo žaislus, draugus, atostogų išpūdžius; įvardiju daiktus, gamtos reiškinius; kalboje vartoju apibendrinančius žodžius; komentuojau įvykius; pasakoju, ką mačiau, girdėjau, ką veikia; kalbu apie savo šeimą; vartoju prielinksnius į, ant, su; taisyklingai vartoju asmeninius įvardžius; įvaldau daiktavardžių ir veiksmažodžių gramatines kategorijas; pastebimi pirmieji mano bandymai sudaryti naujus žodžius pagal analogiją; pradedu vartoti žodžius, apibūdinančius daiktų savybes, ir mokausi juos derinti gimine bei skaičiumi; deklamuojau eilėraštį arba jo fragmentą; seku pasaką, pasakoju istoriją; klausinėju apie knygų herojus; įvardiju, kas pasakoje ar istorijoje man patiko arba nepatiko; tai pasakoju su intonacija, pamėgdžiodamas veikėjus; su draugais žaidžiu vaidmeninius žaidimus, kuriu žaidimo situacijas; kopijuojau matomus simbolius, raides, skaičius; pradedu rašyti raides ir skaičius kompiuteriu; raidžių ir skaičių elementus naudoju įvairioje veikloje; žaisdamas išplėtotus siužetinius vaidmenų žaidimus, įsitraukiu į dialogą, polilogą, išbandau skirtingas kalbėjimo manieras, veikiu kūrybiškai, pavyzdžiui: iš akmenėlių, gilių, kaštonų dėlioju simbolius ir raides, pagaliuku rašau ant smėlio, kreidelėmis – ant asfalto.

5 metai

Vartoju frazes ir sakinius, kurie gramatiškai taisyklingi; diskutuoju, bendrauju dalindamasis išpūdžiais; vartojamas žodynas platesnis, įvardiju daugelį artimos aplinkos, kai kuriuos tolimesnės aplinkos objektus (poliklinika, parkas ir t. t.); aptariu, pasakoju, apie žinomas miesto gatves, parkus, paminklus; į klausimą atsakau pateikdamas detales; pasakoju pagal siužetinius paveikslėlius, knygų iliustracijas; kalbu sudėtiniais sakiniais (pirmiausia sakiniai jungiami be jungtukų, o vėliau ir žodžiais: ir, o, bet, todėl ir kt.); vartoju pagrindinius prielinksnius (ant, po, į, su, prie, iš, ...); gebu

ištarti keturių skiemenų ir ilgesnius žodžius; bandau bendrauti su kitakalbiu; mokausi eilėraščių, dainelių, mįslių, patarlių; diskutuoju apie mėgstamas knygas, veikėjus; aptariu pasakų veikėjų elgesį; atsakau į nesudėtingus klausimus apie perskaitytą pasaką; piešiniuose vaizduoju žinomas pasakas; piešiu savo šeimos narius; kopijuojau simbolius, raides; kuriu savo simbolius; nubraižau savo planą ir jį paaiškinu.

6 metai

Turiu aktyvų žodyną, artimą suaugusiojo žodynui – žinau socialinių reiškinių, objektų pavadinimus; vartoju apibendrinančius žodžius ir vardiju vienai grupei priklausančius objektus ar daiktus; pasakoju apie savo planus, svajones; suprantu ir vartoju antonimus bei sinonimus; kalboje vartoju mandagumo žodžius; vartoju gramatiškai taisyklingas frazes, išplėstinius ir sudėtinius sakinius; sudarau naujus žodžius su priesagomis ir priešdėliais pagal pavyzdį; siekiu sužinoti daugiau apie išgirstą ar matytą situaciją; vartoju kiekinius ir kelintinius skaitvardžius bei derinu juos su daiktavardžiais pagal giminę ir skaičių; taip pat vartoju prielinksnius, prieveiksnius, dalyvius ir kitas kalbos dalis; tariau visus gimtosios kalbos garsus; suprantu priežasties ir pasekmės ryšius; prisitaikau prie bendravimo aplinkos ir pašnekovo; pasakoju apie įvykius iš praeities ar pagal siužetinį paveikslėlį ir jų seką; nustatau girdėto pasakojimo priežasties ir pasekmės ryšius, įvardiju pagrindinę mintį; apibūdinu istorijos veikėjus; gyvenimišką patirtį ar girdėtą istoriją pritaikau žaidybinėse situacijose; spausdintinėmis raidėmis kopijuojau aplinkoje matomus žodžius; parašau savo vardą, pavardę ir kelis žinomus žodžius.

4.3.12. Estetinis suvokimas

Vertybinių nuostatų. Domisi, gėrissi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.

Esminiai gebėjimai. Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.

Pasiekimų srities dėmenys:

nusiteikimas estetiniais potyriams ir džiaugsmui;

aplinkos, žmonių santykių, meno, savo ir kitų kūrybos grožio pajauta bei jautrumas kūrybos įvairovei;

jutiminių ir emocinių grožio išgyvenimų prisiminimas, apmąstymas ir dalinimasis su kitais.

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos

1 metai

Akimis ieškau švelniai spalvingų vaizdų, siekiu jų; išbandau lengvai prieinamas ir įtraukias grupės erdves – garsų, knygelių, motorikos, paveikslėlių, judančių žaislų, šviesų, spalvų ir formų; man patinka, kai su manimi kalbama per žaisliukus, žaisti veido paslėpimo už skraistės žaidimus, trumpus garsinius, muzikinius ar sūpavimo žaidimus; tyrinėdamas aplinką klausausi įvairaus žanro, tempo ir garsumo muzikos; noriu prisiglausti, veduosi už rankos. Nenoriai priimu žmonių kaitą.

2 metai

Gėriuosi ir džiūgauju, demonstruoju kitiems, kai piešiu ant įvairių paviršių – pieštuku, flomasteriu, dažais, putomis, purvu, atspaudais; stebiu vaizdus pro langą, mėgstu parsinešti dalelę gamtos į vidų ir tyrinėti ją; veiksmus palydžiu emocinėmis išraiškomis, garsais; mėgdžioju suaugusiuosius – jų kasdienę veiklą, muzikinius žaidimus, pasakas, aplinkos tyrinėjimą, emocingus judesius, išraiškas, veiksmus – ypač kai man patinka arba nepatinka; reaguojau į keičiamą grupės interjerą ir naujus, besikeičiančius vaizdus; suklūstu ir sutelkiu dėmesį į garsines knygeles, barškučius; kai skamba nuotaikinga muzika, bandau mušti ritmą; naudoju netradicinius daiktus muzikavimui ir mėgstu stebėti, kaip demonstruojami personažai – minkšti žaislai, pirštukinės lėlės, marionetės – dalyvauja grupės veikloje.

3 metai

Klausausi sekamų ir audio pasakų su įsitraukimu, sekdamas intonaciją; klausydamasis muzikos garsų, išreiškiu save šokdamas, naudoju spalvotus kaspinus, skareles; emociškai reaguju į sukurtą aplinką – man patinka žaidimai tamsoje prie šviesos stalo, klausytis tylos ir triukšmo; stebiu ir reaguju į mokytojo santykį su aplinkos objektais – pastebiu jo susižavėjimą ar grožėjimąsi; po apsilankymo muzikiniame, šokio ar vaidinimo renginyje, po išgirsto muzikos kūrinio, dainos, šokio ar spektaklio – išsakau savo nuomonę, pasidalinu komentarais; piešdamas skirtingose aplinkose – tyloje, triukšme, klausantis įvairių muzikos žanrų ar žiūrėdamas meno kūrinius – naudoju dailės priemonės ir medžiagas, spontaniškai išreiškiu savo emocijas ir įspūdžius, papasakoju, ką piešiu.

4 metai

Savarankiškai ir tiksliai naudoju piešimo priemones; gaminu menines dovanas kitiems ir džiaugiuosi, kai gaunu jas pats; netradicinėmis dienomis mokausi, kaip susikurti teatro, koncerto, šokių pasirodymą, šventės žaidimą (Miego, talentų, pasakos herojų, profesijų dienos); kuriu metų laikui ar pastebėjimui aplinkai būdingus, patinkančius meninius darbelius, pvz., „Kaip aš matau pavasarį?“, mobilius daiktus (vėjo gaudyklė, plasnojantis drugelis), kuriuos naudoju žaidimo procese; piešdamas, sportuodamas, žaisdamas, atlikdamas eksperimentą, tvarkydamasis ar ilsėdamasis po veiklos ir kitose kasdienėse situacijose klausausi skirtingų žanrų muzikos; naudodamas IT, susižinau su tolimą aplinką – kitu miestu, regionu ar šalimi; lankausi ir dalyvauju įvairiuose darželio ar miesto renginiuose, parodose; reiškiu savo nuomonę apie klausytą muziką, daineles, gamtos reiškinius, aplinkos daiktus – kalbu, piešiu, pavaizduoju diagramoje.

5 metai

Tiksliai kuriu kontūrinius ir spalvinių vaizdų kūrinius ant lapo, planšečių, kitų išmanių įrenginių plėtoju savo grafinę ir spalvinę raišką; mokausi kurti muziką ne tik instrumentais, bet ir programomis; nuotraukomis ar trumpais vaizdo įrašais pristatau įsimintinus įvykius ar gamtos aplinkas, kurios paliko didžiausią įspūdį, pagal skaitytą pasaką, filmuką, dainą, meno kūrinį - žaidžiu šaradų žaidimą; grupėje ir darželyje pagal pasakas kuriu vaidinimus, siūlau savo mintis ir įvykius, judesius; ant pasakoriaus kėdės pristatau apsilankymą spektaklyje, koncerte, parodoje, kino filme; vertindamas savo ir kitų kūrybinę veiklą pasakau vieną kitą argumentą; apgalvoju, kaip prižiūrėti savo aprangos estetinę išvaizdą; įvairiomis dailės ir IT technikomis kuria sau patinkančio ir patogios aprangos modelius; kuriu mandagaus elgesio situacijų žemėlapius.

6 metai

Fotografuodamas užfiksuoju gamtos vaizdus, grupės daiktus; stebiu, vertinu ir diskutuoju apie atspausdintas spalvotas ir nespalsvotas nuotraukas; piešiu lauko erdvėje, ant veidrodžių; ruošiu savo kūrybinių darbų (piešinių, fotografijų, koliažų, skulptūrų) parodas, pristatau grupei; vertinu ir išrenku draugų ir savo autorinius darbelius, kurie bus pristatomi miesto ir respublikinėse parodose; žiūrėdamas į turimus daiktus aptariu šiltas ir šaltas spalvas, argumentuoju savo nuomonę; po apsilankymo spektaklyje įvertinu, pakomentuoju ir išskiriu personažų savitumą, estetinę išvaizdą; mokausi tvarumo – naudodamas antrines žaliavas; žaidžiu dizainerių vaidmenų žaidimus; išbandau netradicines aprangas, aksesuarus, išreiškiu norą parodyti save kitokį; piešiu išgalvotus personažus, situacijas; vertinu ir lyginu; žiūrėdama tvarkingos, patogios, estetiškos aplinkos nuotraukas; ieškau patinkančios aplinkos vaizdų informaciniuose tinklalapiuose, diskutuoju apie savo grupės aplinką; įsitraukiu į aplinkos pertvarkymo veiklas; gebu estetiškai serviruoti stalą ir sukurti aplinką žaidybiniuose situacijose, pastebiu ne vietoje padėtus daiktus ir imuosi iniciatyvos juos tvarkyti; žaidžiu rūšiavimo žaidimus, tvarkausi žaislus, naudojuosi daiktų ženklinimo paveikslėliais, nuorodomis; pamatau grupėje ar lauko aplinkoje numestą šiukšlę, dalyvauju švaros akcijose.

4.3.13. Meninė raiška

Vertybinė nuostata.

Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Esminiai gebėjimai.

Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.

Pasiekimų srities dėmenys:

tyrinėjimas ir eksperimentavimas pasitelkiant įvairias menines priemones ir formas;

raiška skirtingomis meninėmis priemonėmis ir būdais;

menų kalbų vertingumo supratimas, jų aptarimas ir pasirinkimas.

Vaiko pasiekimų ūgtis meninės raiškos pasiekimų srityje:**Meninė raiška dailės posrityje:****Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos****1 metai**

Žaidžiu ir tyrinėju su ryškiais, spalvingais daiktais, stebiu kontrastingus, ryškius objektus, skirtingos faktūros paviršius.

2 metai

Mokausi naudoti vizualinės raiškos priemones, mėgstu piešti guašu, kreidelėmis, minkyti tešlą, modeliną ir pan.; užsiimu daile: brūkšniuuju, baksnoju pieštuku per visą lapą, tapau guaše pamirkytu pirštuku, tepu dažus teptuku, minkau, volioju lipdymo medžiagą ir kt.; pasakoju, ką nupiešiau ar nulipdžiau; spontaniškai tyrinėju mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečiu, judinu, brauko, spaudu, teplioju dažais, pirštukais, pastebiu pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučiu tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius; pradedu vaizduoti įvairesnes linijas, formas.

3 metai

Spontaniškai tyrinėju vizualinės raiškos priemones: jas liečiu, judinu, braukau, spaudau; labiau mėgaujuosi procesu, o ne rezultatu; teplioju dažais, pirštukais, pastebiu pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučiu tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius, tyrinėju savo keverzones; lipdau skirtingų formų objektus, konstruoju erdvinis objektus iš skirtingų medžiagų.

4 metai

Mokausi naudoti vizualinės raiškos priemones, mėgstu piešti guašu, kreidelėmis, minkyti tešlą, modeliną ir pan.; užsiimu daile: brūkšniuuju, baksnoju pieštuku per visą lapą, tapau guaše pamirkytu pirštuku, tepu dažus teptuku, minkau, volioju lipdymo medžiagą ir kt.; pasakoju, ką nupiešiau ar nulipdžiau; spontaniškai tyrinėju mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečiu, judinu, braukau, spaudu, teplioju dažais, pirštukais, pastebiu pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučiu tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius; pradedu vaizduoti įvairesnes linijas, formas.

5 metai

Eksperimentuoju tapant ant sauso ir šlapio, balto ir spalvoto popieriaus; tapau ant netradicinių paviršių; piešiu grojant muzikai, emocijas, gamtos grožį; dailės darbus papildau grafiniais ženklais (žodžiais, raidėmis); kuriu vaizdų koliažus; dailės priemonėmis kuriu realistinį ir fantastinį siužetą; pakomentuoju kūrybos proceso ypatumus (veikėjų bruožus, nuotaiką, aplinką, veiksmus); aplinkoje tyrinėju dailės, tautodailės kūrinius, pasikalbu apie juos.

6 metai

Kerpu paveikslėlius iš žurnalų, pripiešiu elementus; kuriu pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti; išradimai naudoju gamtinę medžiagą kūrybiniuose darbeliuose; aptariu aplinkoje esančius meno kūrinius; perteikiu jausmus dailės priemonėmis (piešia, lipdo); eksperimentuoju dailės technikomis ir priemonėmis; savitai vaizduoju pasaulį; grožisi gamtos spalvomis; aplikuoju, lipdau, piešiu ornamentus; piešiu save, šeimos narius, portretus; sugalvoju kūrybinių darbų pavadinimus; kuriu iš tvarių netradicinių priemonių; aptariu, vertinu savo ir kitų kūrybą.

Meninė raiška muzikos posirtyje:**Vertybinių nuostatų.**

Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Esminiai gebėjimai.

Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tiksliai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos**1 metai**

Klausausi parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų instrumentinės muzikos; muzikai pritariu plojimu ir kitais ritminiais judesiais, kuriuos rodo mokytojas; domiuosi muzikiniais barškučiais ir jais groju; dairausi, iš kur sklinda muzikos garsai.

2 metai

Intuityviai domiuosi aplinka ir garsais, bandau suprasti aplinkos ir savo muzikinio čiaukėjimo sąsajas; suvokiu dainelę kaip žaidimą, ją atlieku su judesiais, imituodamas garsus (naminių gyvūnų, traukinio, mašinos ir kt.); vis tiksliau suvokiu, imituoju ir atskiriu ritminius bei melodinius darinius, taip įgyju muzikos kalbos pradmenis; dainavimą, skandavimą, jį derinu su kvėpavimu ir judesiais.

3 metai

Žaisdamas muzikinius žaidimus, susitelkiu, ištraukiu į muziką ir išlaikau bei plėtoju įgimtą domėjimąsi muzika; suvokiu laiko trukmę, suprantu judėjimo tempą, judu greitai arba lėtai, jaučiu ritmą ir instinktyviai šokinėju pagal tolygų ritmą; tyrinėju paprastus instrumentus ir daiktus, kuriais galima išgauti muzikinius ar ritminius garsus; išgaunu ritmą kojomis, kaladėlėmis, barškučiais, rankų plojimais; suvokiu, kas yra tyliai ir garsiai, linksmi arba liūdnai; klausydamas muzikinių kūrinių, sutelkiu dėmesį į garsus ir atpažįstu vandens tėkmę, lietu, paukščių čiulbėjimą; patirdami ir įvardydami muzikos sąvokas (aukštai – žemai; garsiai – tyliai; ilgas – trumpas; tas pats – skirtingas; linksmas – liūdnas), ruošiamės suprasti, atlikti muziką.

4 metai

Galiu pajusti muzikos kūrinio charakterį, nuotaiką, įsijausti į tai, ką girdžiu, ir parodyti emocinį požiūrį; suprantu muzikinį vaizdą, pastebiu gėrį ir blogį, taip įsijungdamas į įvairias meninės veiklos rūšis; gebu klausytis, lyginti, vertinti ryškiausias ir suprantamiausias muzikos reiškinius; žaisdamas muzikinius žaidimus, lengvai mėgdžioju, kuriu ir improvizuoju; muzikuodamas kūno perkusija ir instrumentais, lavinu motoriką ir raumenų kontrolę, kai reikia sugriebti, kratyti, mušti, trinti ir t.t.; mėginu imituoti pažįstamas melodijas, gerinu kvėpavimą, plečiu vokalinį diapazoną, spontaniškai dainuoju ritmiškas dainas, atlieku nesudėtingus ratelius ir šokius, gebu keisti kryptį.

5 metai

Žaisdamas muzikinius žaidimus, perteikiu veikėjo balsą ir charakterį, imituoju rankų bei kūno judesiais; tyrinėju savo balso galimybes – dainuoju garsiai, tyliai, aukštai, žemai ir pan.; išraiškingiau dainuoju, tiksliau intunuojau, ir dainuodamas gebu savarankiškai kurti estetines

emocijas balso intonacijomis, mimika, pantomimika ir bendru kūno laikysena; improvizuoju balsu, kūno judesiais, savo pasidarytais instrumentais, naudodamas nesunkias ritmines formas; atpažįstu kai kurių instrumentų tembrus, tokius kaip smuikas, būgnas, dūdelė, varpelis; pasirinktu instrumentu pagroju savo muzikinį portretą; klausausi sudėtingesnių muzikos kūrinių ir domiuosi įvairia muzika; išgirstu ir savais žodžiais apibūdinu muzikos nuotaiką bei jos savybes.

6 metai

Dainuoju sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuojau; gebu nusakyti muzikos tempą, nuotaiką, garsumą ir garso aukštį; klausausi įvairaus stiliaus ir žanrų muzikos kūrinių ir spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikiu kilusius įspūdžius; tyrinėju girdimos muzikos, triukšmo ir tylos panašumus bei skirtumus; įvardiju kūrinių nuotaiką, tempą, dinamiką ir skiriu kai kuriuos instrumentus; improvizuodamas balsu ar muzikos instrumentu, kuriu melodiją trumpam tekstui ar paveikslui; plečiu dainų ir skanduočių repertuarą.

Meninė raiška šokio posrityje:

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos

1 metai

Drąsiai tyrinėju erdvę, judu natūraliai ir spontaniškai, reaguojau į suaugusiojo judesius ir bandau juos imituoti; išgirdęs muziką, instinktyviai laisvai judu: siūbuoju, tūpčioju, judesiu išreiškiu savo emocijas; tyrinėju judėjimo kryptis, atlieku keletą skirtingų judesių stovėdamas vietoje, persikeldamas erdvėje; šoku naudodamas priemones.

2 metai

Atliepdamas muzikos ritmą ar tempą, spontaniškai improvizuoju rankų, kojų ir kitų kūno dalių judesiais; mėgdžioju matytus ir patirtus žaidimų judesius, atlieku ritmiškus, į šokį panašius judesius, derinu dviejų natūralių judesių seką (bėgu, sustoju; linguoju, mojuoju); pasirenku patinkančius judėjimo būdus ir judesiu pradeda vaizduoti gyvūnus; stebiu kitus ir pradeda šokti kartu su jais.

3 žingsnis :

Tyrinėju ir atrandu naujų judesių bei jų derinimo būdų; judėdamas tyrinėju savo ir kitų vaikų asmenines erdves; atlieku paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus, bandydamas nustatyta kryptimi koordinuotai judėti su kitais; vienu metu judinu kelias kūno dalis; improvizuoju judesiais atliepdamas muzikos nuotaiką ir savybes, kuriu, kurį laiką prisimenu ir kartoju įvairias dviejų trijų judesių kombinacijas; natūraliai ir džiaugsmingai šoku tiek individualiai, tiek drauge su kitais; pradeda judėti erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija (šokti vienam, šokti poroje, šokti ratelyje ir kt.).

4 metai

Tyrinėju šokio tempą, ritmą ir judesių derinius, susieju spontaniškus judesius su šokio elementais; bandau išreikšti judėjimui būdingas savybes: tėkmę (tęstinė, pulsuojanči), erdvę (asmeninė ir bendra), svorį (sunkiai, lengvai), laiką (greitai, lėtai); išbandu naujus šokio judesius: šokinėju abiem kojomis, šuoliuoju pristatomuoju žingsniu (galopu), šokuoju keisdamas kojas; judu rateliu dešinėn ar kairėn, pirmyn, atgal, įsivaizduojama linija; šoku ritmiškai, reaguojau į muzikos pasikeitimus ir šokdamas valdau savo kūną; improvizuodamas panaudoju atrastus naujus judėjimo būdus, kuriu ir prisimenu savo sukurtą trijų keturių natūralių judesių sekos šokį; laikau sutartų šokio kultūros taisyklių; kalbu apie savo ir kitų vaikų pasirodymą; derinu šokio kalbą su kitais raiškos būdais.

5 metai

Atrandu naujus judesių derinius, padedančius išreikšti judėjimui būdingas savybes; generuoju idėjas tolesniam kūrybos etapui ir atrandu naujas savo kūno judėjimo galimybes; šoku sukamuosius ratelius poroje; šokdamas išlaikau pusiausvyrą ir reguliarų, gilų kvėpavimą; kuriu šokio kompozicijas iš penkių šešių skambančiai muzikai tinkamų judesių, derindamas judesius stovint

vietoje ir keičiant padėtį erdvėje; atpažįstu ir įvardiju pagrindinius judėjimo būdus; paaiškinu sutartas šokio kultūros taisykles ir reiškiu nuomonę apie savo ir kitų vaikų pasirodymą.

6 metai

Siūlau naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoju, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, taip pat charakteringus veikėjų judesius; šoku sudėtingesnius autorinius ir liaudies šokius bei ratelius, tokius kaip tiltelius ir grandinėles; improvizuodamas ir kurdamas kompozicijas, perteikiu temą, siužetą ar pasirinktą nuotaiką, įtraikiu šokio judesiui būdingas ypatybes; padedamas mokytojo grafiškai fiksuoju savo sukurtą šokio eigą; apibūdinu savo atlikto, sukurtą ar stebėto šokio tempą, nuotaiką, charakteringus judesius ir temą; aiškinu, kodėl kitų sukurti šokiai patiko ir kuo jie įdomūs; nusakau, kur ir kada matau šokį savo aplinkoje, mokykloje ir už jos ribų.

Meninė raiška teatro posrityje:

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos
1 metai -
2 metai Žaisdamas reiškiu poreikius ir skirtingas nuotaikas, tyrinėja savo kūno ir balso galimybes.
3 metai Išbandau balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams; pasirenku pritarimo sulaukusias raiškas; režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkiu kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones.
4 metai Vaidmenų žaidimų metu tyrinėju pažįstamas socialines situacijas, girdėtus pasakų epizodus; sąmoningai pasirenku patrauklius vaidmenis; kurdamas vaidmenį naudoju išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas; pradedu kurti dialogą tarp veikėjų, siūlau idėjas, naudoju grupėje esančias priemones: lėles, kaukes, kostiumų detales.
5 metai Tyrinėju pasirinkto personažo savybes, pasiūlau jų raiškos galimybes; režisūriniuose ir siužetiniuose vaidmenų žaidimuose pradeda tiksliai kurti „dramatiškas situacijas“ per personažų susidūrimus, neįtikėtinus įvykius, improvizuotus dialogus; kurdamas vaidmenį pasitelkiu įvairių rekvizitą, grimą, muzikavimą, šokį, įvairias teatro meno formas (lėlių, šokio, cirko ir kt.).
6 metai Tyrinėju simbolinio personažo esmines savybes, emocijas ir jausmus, juos perteikiu charakteringais kūno judesiais, veido išraiškomis, balso intonacijomis; kuriu lėlių, šokio, dramos, operos „spektaklius“ kartu su kitais vaikais, drąsiai improvizuoju „bendraudamas“ su jų kuriamais veikėjais; drauge su mokytojais ir vaikais dalyvauju improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose ir juose prisiimu skirtingus vaidmenis; dalinuosi savo teatine patirtimi su kitais, apibūdiniu įsimintinus spektaklio epizodus, teatro formomis perteikiamas idėjas susieju su konkrečiomis gyvenimiškomis situacijomis ir išgyvenimais; skatinamas dalinuosi ir reflektuoju apie savo patirtis.

4.3.14. Kūrybiškumas

Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.

Esminiai gebėjimai.

Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.

Pasiekimų srities dėmenys:

kūrybinių idėjų tyrinėjimas, fantazavimas, spontaniškas išbandymas, atkartojimas;

kūrybinių idėjų plėtojimas ir įgyvendinimas (improvizavimas, komponavimas ir interpretavimas);

savo ir kitų kūrybos reflektavimas, kūrybinių sprendimų pasirinkimas ir pritaikymas.

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos

1 metai

Stebiu ryškius daiktus ir žaislus, atkreipiu dėmesį į naujus daiktus ir žmones; žaviuosi žaislais, kurie skleidžia garsus; trumpam ištraukiu į auklėtojos organizuotą veiklą; mėgdžioju judesius, veido išraišką, garsus ir auklėtojos vaidybinius veiksmus.

2 metai

Klausydamasis skambančių muzikinių įrašų, supu, migdau savo žaislą; klausausi dainų ir improvizuoju šokį; domiuosi muzikos instrumentais ir groju jais; muzikai pritariu plojimu ir kitais ritminiais judesiais, ritminiais instrumentais; eksperimentuoju įvairiomis tūrinėmis medžiagomis, tokiomis kaip molis, plastilinas, drėgnas smėlis, kinetinis smėlis ir sūri tešla; kartu su mokytoja dalyvauju kūrybiniuose darželio projektuose.

3 metai

Savarankiškai kartoju patikusią meninę veiklą: susirandu piešimo, lipdymo ar kitas priemones, iš gamtinės medžiagos; kuriu su kitais vaikais, vaidinu gyvūnėlius, šeimą; piešiu, aplikuoju; imituoju judesiais įvairius personažus – gyvūnus; žaidžiu kūrybinius – vaidmenų žaidimus; kviečiu kartu žaisti kitus vaikus.

4 metai

Tyrinėju medžiagas, projektuoju, konstruoju įrenginius, statau paprastus įrenginius ir mechanizmus, juos tyrinėju, susipažįstu su energija, stebiu, kaip juos galima naudoti įvairiose veiklose; generuoju naujas idėjas, fantazuojau apie tai, ką noriu sukurti; atrandu ir papildau įprastus veiksmus naujais judesiais, garsais, pasakojimu, keičiu daiktų paskirtį; spontaniškai keičiu žaidimo taisykles; renkuosi kurti ir veikti man patinkančiu būdu; gebu vertinti ir pasisakyti apie mane dominančią veiklą.

5 metai

Generuoju naujas idėjas, fantazuojau apie tai, ką noriu sukurti; siūlau kitiems savo idėjas, jas keičiu, pertvarkau; suprantu ir gebu nusakyti konkretaus savo kūrinio paskirtį. Drąsiai eksperimentuoju su dailės priemonėmis ir stebiu rezultata. Drąsiai komentuoju savo kūrinio paskirtį.

6 metai

Moku paklausti apie mane dominančią veiklą ir žinau, kur rasti, kaip pasigaminti naujas kūrybos priemones; moku pasirinkti tinkamas kūrybos priemones; man patinka kurti savo žaidimus ir juos žaisti su grupės draugais ir mokytojais; savarankiškai žaidžiu ir kuriu naujus žaidimus, atskleidžiu

savo pomėgius ir stiprybes; drauge su suaugusiaisiais dalyvauju improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose, tokiuose kaip tradicinės šventės, pasakų vaidinimai su lėlėmis ir pan.

4.3.15. Tyrinėjimas

Vertybinių nuostatų. Domisi, viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.
Esminiai gebėjimai. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.

Pasiekimų srities dėmenys:

gebėjimas kelti klausimus, spėlioti, numatyti;
 gebėjimas taikyti įvairius tyrinėjimo būdus ir priemones;
 gebėjimas apmąstyti, aptarti tyrinėjimo procesą ir atradimus.

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos

1 metai

Žaidžiu su įvairių tekstūrų žaislais, kuriuos galiu apžiūrėti, liesti; išbandau žaislingas ir saugias piešimo priemones; tyrinėju įvairius žaislus, juos ragaudamas, liūdams; siekiu paimti žaislus ir daiktus, juos liečiu, apžiūrinėju, kiša į burną; balsu, emocijomis parodau, kad man linksma.

2 metai

Parodau, koks daiktas domina, ką norėčiau paliesti, tyrinėti, žaisti, ką klausyti; viską tyrinėju, kas yra aplinkui, judinu, stebiu, klausiu, bandau išardyti ar sudėti, didžiuojuosi, kai pavyksta; išbandau naujus tyrinėjimo būdus; tyrinėdamas pasitelkiu visus pojūčius: stebiu, liečiu, uostau, ragauju, klausausi; tyrinėju savo kūną ir jo galimybes, skirtingas medžiagų faktūras, išbandau žaislus ir daiktus; naujus tyrinėjimo būdus ir patirtis spontaniškai pradedu naudoti kituose kontekstuose.

3 metai

Kartoju tą patį žaidimą, prašau dar kartą paskaityti tą pačią knygutę, pažiūrėti filmuką ar paveikslėlį; fantazuju ir eksperimentuoju su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; vartoju knygas, vaizduoju, kad skaitau, kalbu apie tai, ką matau paveikslėliuose; naujus veikimo būdus perkeliu į kiemo žaidimus; išbandau įvairias veiklas su atspindžiais, kuriu ir gaudau „saulės zuikučius“; eksperimentuoju su vandeniu ir išsiaiškinu, ar kietos medžiagos tirpsta vandenyje (cukrus ištirpsta, o smėlis – ne), ar galima gauti mišinius (pienas su vandeniu susimaišo, o aliejus – ne); naudoju „oro gaudykles“, pūsdamas per šiaudelį į vandenį, aptinku oro buvimo ženklus.

4 metai

Samprotauju apie daiktų panaudojimą, bandau paaiškinti, kokios jų savybės padaro juos tinkamus; dalyvauju, stebiu, kai atliekamus bandymus, pats bando, pvz., sumaišyti medžiagas, išardyti daiktus; stebiu ir komentuoju reiškinius, vykstančius gamtoje ir aplinkoje; atlieku nesudėtingus bandymus, moku papasakoti, ką veikiu, ką atradau; įvardinu, kokias priemones ar medžiagas pasirinkau tyrinėjimui; mano tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai: vandenį užšaldau į ledą, tirpinu ledo kubelius, stebi, kaip šiltą dieną vanduo išgaruoja nuo šaligatvio plytelių; samprotauju apie vandens būvius; žaisdamas su prizmėmis, susipažįstu su spalvų spektru, lauke pastebiu vaivorykštę ir išsiaiškinu, kad jai susidaryti reikia lietaus ir saulės, nes šviesos spinduliai pereina skaidrią terpę (vandens lašelius) ir suskaidomi į septynias spalvas.

5 metai

Atskleidžiu savo interesus, tiksliai keldamas klausimus apie gyvosios ir negyvosios gamtos bei žmogaus sukurtus objektus, reiškinius ir jų požymius; domiuosi nedaiktiniais reiškiniais, kaip garsais ir judesiais, jų paskirtimi ir estetika; stebėdamas ir eksperimentuodamas išsiaiškinu objektų požymius, medžiagų savybes, skaidydamas ir jungdamas aiškinuosi objektų sandarą,

išbandydamas atrandu jų paskirtį; lygindamas ir gretindamas ieškau panašumų ir skirtumų tarp objektų ir reiškinių, išvelgiu ryšį tarp objekto sandaros ir paskirties; paaškinu, kad tyrinėjant su daiktais, medžiagomis, augalais ir gyvūnais reikia elgtis atsargiai; kalbėdamas apie tyrinėjimą, remiuosi jo rezultatais, apibūdiniu tyrinėjamo objekto požymius, panašumus ir skirtumus; savo stebinius palyginu su kitų stebiniais ir kartais susieju skirtingus pastebėjimus.

6 metai

Domiuosi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėju, kaip auga augalai ir gyvūnai, kaip augu ir keičiuosi pats; sužinau, kaip žmonės gyvena seniau ir kaip gyvena dabar, taip pat tyrinėju, kaip gyvena žmonės kitose šalyse, kuo jie panašūs ir kuo skiriasi; lyginu daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus ir žmones, atsižvelgdamas į jų požymius ir savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoju; iš pasiūlytų įrankių, priemonių ir medžiagų renku reikiamas tyrinėjimui; samprotauju apie tai, ką pajutau, patyriau, atradau ar sužinojau; remdamasis tyrinėjimo rezultatais keliu klausimus ir siūlau idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.

4.3.16. Problemų sprendimas

Vertybinių nuostatų.

Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas.

Esminiai gebėjimai.

Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsveria ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.

Pasiekimų srities dėmenys:

gebėjimas atpažinti ir įvardinti problemą;

gebėjimas ieškoti problemos sprendimo būdų ir juos įgyvendinti;

gebėjimas stebėti ir atsižvelgti į priimto sprendimo pasekmes.

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos

1 metai

Verkiu, kai esu alkanas arba ilgesniam laikui paliktas vienas; įvairiais garsais stengiuosi atkreipti kitų vaikų dėmesį; siekiu paimti nukritusį daiktą ir trumpai ieškau pradingusio žaislo; ko nors išsigandęs einu pas suaugusįjį, ir, kai jis mane ramina, nurimstu; stumiu šalin tai, ko nenoriu matyti; mėgdžioju vaikų ir suaugusiųjų veiksmus, ginu save, savo nuosavybę, savo žaislą; nuolat siekiu nepasiekiamų įdomių daiktų ar žaislų; suprantu suaugusiųjų pritarimą ar nepritaringumą mano elgesiui ir veiksams; atkakliai siekiu norimo daikto.

2 metai

Paprašau suaugusiojo pagalbos, nunešu daiktą ir parodau, ko noriu; sugalvoju būdus, kaip pasiekti neprieinamą daiktą; atlikdamas sudėtingus veiksmus, stebiu, kas mato mano atliekamus veiksmus; metęs nepavykusią veiklą, po kiek laiko sugrįžtu prie jos ir vėl bandau įveikti; įvairių rankų ir kojų judesių pagalba stengiuosi įveikti kliūtis savarankiškai.

3 metai

susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodau suaugusiajam, su kokia problema susidūriau; bandau savarankiškai spręsti kasdienes problemas, nepavykus stebiu, kaip tai daro kiti ir išbandau jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiuosi pagalbos į suaugusįjį.

4 metai

Pasakau, kad susidūriau su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema; bandau apibūdinti problemą; išbandau paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus, į įsivaizduojamą problemos sprendimo rezultatą, renkuosi veikimo būdus ir priemones. Dalinuosi mintimis apie problemos

sprendimą; stebiu savo veiksmų pasekmes, suprantu, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisėkus veiklos nemetu, o pradedu veikti iš naujo arba ją keičiu.

5 metai

Dažnai atpažįstu kasdienes ir mažiau įprastas problemas; retsykiais pats ieškau iššūkių, aktyviai bandau įveikti pasitaikančius sunkumus; pasitirinu, kaip supratau problemą apie ją kalbėdamas ir užduodamas klausimus; ieškau priimtinių bendrų sprendimų kartu su kitais, siūlau sprendimo būdus kitiems, sugebu atpažinti išorinius trikdžius ir atsiriboti nuo jų veikdamas, išbandau sprendimo būdų alternatyvas; sprendžiamas problemą samprotauju, kas pavyko (nepavyko), ką galima daryti toliau ar kitaip.

6 metai

Atpažįstu ir natūraliai priimu sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, esu nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti; susidūręs su nauja problema, taikau turimas žinias ir patirtį, pradedu problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų; pasirenku tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariausi su kitais, siūlau ir priimu pagalbą, stebiu, aptariu ir atsižvelgiu į priimtų sprendimų pasekmes.

4.3.17. Gebėjimas žaisti

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.

Esminiai gebėjimai. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.

Pasiekimų srities dėmenys:

gebėjimas koordinuoti žaidimo veiksmus su kitais žaidėjais;

gebėjimas įvaldyti ir organizuoti žaidimo erdvę;

gebėjimas kurti žaidimo siužetą;

gebėjimas žaidime laikytis prisiimto vaidmens.

PASIEKIMŲ
ŽINGSNELIAI

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos

1 metai

Smalsiai reaguojau į daiktus, juos tyrinėju; manipuluoju daiktais: mėtau, stumdau, kramtau, kišu ir traukiu lauk daiktus iš dėžutės; bandau kartoti tėvų, vyresnių vaikų veiksmus, pavyzdžiui šneku telefonu; žaidžiu su interaktyviais žaislais.

2 metai

Bandau žaisti vaidmenų žaidimus: verdu valgyti, geriu kavą, vaišinu vaisiais su lėkštute, maitinu lėlę; bėgioju, šokinėju, ridenu ir gaunu kamuolį; piešiu pasitelkiant įvairias technikas; lipdau paprastus lipdinius iš modelino. tyrinėju jų paviršius, sužinau, kaip jie jaučiasi, kokios jų savybės. statydamas bokštus, tvarkydamas bloką, atskirų dalių ar medžiagų kompozicijas, mokausi kurti struktūras, tyrinėju erdves ir formų sąveiką. įgudęs žaisti režisūrinius žaidimus individualiai ir dviese, pamažu pereinu prie siužetinių vaidmenų žaidimų. žaisdamas su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinytėmis, gyvūnėliais, indeliais ir kt.), išmokstu pasirinkti arba ir pats susikuriu erdves savo žaidimams.

3 metai

Žaidžiu vaidmenų ir socialinius žaidimus, kaip „Namai“, „Parduotuvė“, „Ligoninė“; pasitelkiu įvairius daiktus ir jiems priskiriu funkcijas; (kaladė-siena, kaladė-batas, paklotas-kilimas); gebu iš įvairių žaislų pasidaryti sau žaidimų vietą; sugebu laikytis paprastų taisyklių; gebu derinti ir atlikti daug žaidimo veiklų vienu metu: pavyzdžiui, maitindamas lėles, jas raminu, vedu į miegą ar ruošiū maistą. prieš žaisdami su kitais aptariame žaidimo temą, planuojame siužetą, kuriame scenarijus; įgudęs žaisti režisūrinius žaidimus individualiai ir dviese, pamažu pereinu prie siužetinių vaidmenų žaidimų. su laiku įsijungiu į žaidimus didesnėse grupelėse.

4 metai

Atlieku vaidmenis, sprendžiu nesutarimus dėl veiksmų ir pasirinkimų su draugais; naudoju kalbą žaidimui aptarti; kuriu žaidimo erdvę; derinu savo veiksmus, kai reikia pakeisti žaidimo planą arba pritaikyti žaislus; gebu žaisti stalo žaidimus su paprastomis taisyklėmis: (domino, atminties kortelės, spalvų ar formų derinimo žaidimai); visada žinau, kokio noriu vaidmens, dažnai kartoju tą patį vaidmenį įvairiuose siužetuose, prieš žaisdami su kitais aptariame žaidimo temą, planuojame siužetą, lanksčiai kaitaliojame vaidmenis, ir patys pradedame žaidimus kurti.

5 metai

Dažnai veikiu komandoje; žinau, kaip naudoti „planus“, vadovauti ir pan.; gebu žaisti sudėtingesnius vaidmenų žaidimus (pvz.; žaidime „Restoranas“ galiu kurti meniu, imituoti padavėją, virėją, klientą); sudėlioju dėlionės iš 20+ detalių; gebu žaisti lavinamuosius stalo žaidimus; galiu žaisti komandinius žaidimus, tokius kaip estafetės; žaidžiu įvairius stalo žaidimus; kuriu įvairias žaidybines istorijas, pasitelkdamas jam žinomus personažus; galiu surimuoti ar panaudoti mįslę.

6 metai

Kuriu naratyvinius žaidimus knygų, filmų pagrindu; gebu kurti priemones žaidimui, siužetą; žaidžiu vidaus ir lauko patalpose; susitvarkau žaidimo vietą, aikštelę; gebu žaisti įvairius strateginius žaidimus, tokius kaip šaškės, kryžiuokai-nuliukai ir pan.; žaidžiu žaidimus, kuriuose yra aiškos taisyklės ir gebu susitarti su žaidimo draugais; iškilus problemai greitai ją sprendžiu ir žaidžiu toliau; gebu piešti pagal schemą; sudėlioju dėlionės iš 50+ detalių; žaisdamas įvairius socialinius ir vaidmenų žaidimus gebu derėtis su kitais, kuriu įvairias istorijas; žaidžiu eksperimentinius žaidimus (skęsta-plaukia, augalų sodinimas).

4.3.18. Mokėjimas mokytis**Vertybinių nuostatų.**

Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.

Esminiai gebėjimai.

Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.

Pasiekimų srities dėmenys:

gebėjimas įsitraukti į dominančią veiklą;

pastangos kryptingai veikti įgyvendinant ketinimą ar tikslą;

gebėjimas stebėti savo ir bendro veikimo pažangą, koreguoti procesą;

gebėjimas reflektuoti savo veiklos procesą ir rezultatą.

Ugdymo(si) gairės iš vaiko perspektyvos**1 metai**

Tyrinėju supančią aplinką, džiaugiuosi riedančiais žaislais, reaguojau į judančius daiktus; daiktus vartaliuju, atlieku su jais įvairius veiksmus, domiuosi visais žaislais, daiktais, kuriuos pačiūmpu;

rodau susidomėjimą aplinka, nukreipdamas žvilgsnį, suklusdamas, lytėdamas; paimtas ant rankų tyrinėju žmogaus išvaizdą, daiktus susijusius su juo; džiaugsmingai reaguju, kai su manimi žaidžia, ir man linksma – džiaugiuosi, krykštauju ar kitaip balsu išreiškiu pasitenkinimą.

2 metai

Tyrinėdamas artimiausią aplinką, pradedu pažinti daiktus, atkreipdamas dėmesį į jų savybes, tokias kaip forma, dydis, spalva ir tekstūra; suprantu, kad daiktai, pavyzdžiui, žaislai, baldai, knygos, kamuoliai, gali būti pagaminti iš įvairių medžiagų, tokių kaip minkštos ar kietos, skaidrios ar neskaidrios, lengvos ar sunkios; taip pat rūšiuoju daiktus pagal šias savybes, naudodamas rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones; domiuosi daiktų ir reiškinių savybėmis, o tuo pačiu džiaugiuosi pasiekimais, kaip užsisęgti sagas, sudėlioti dėlionę, spirti kamuolį ar sukonstruoti paprastą statinį; bandydamas pasiekti norimą žaislą, žinau, kur jie padėti, ir atkakliai siekiu savo tikslo, prašydamas pagalbos, kai reikia; kiekvienas pasiekimas ir sėkmė sukelia džiaugsmą, kurį išreiškiu plodamas rankomis.

3 metai

Įsitraukiu į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą, drąsiai kalbu apie tai, ką jau moku, ką norėčiau sužinoti, ko išmokti; numatau veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti; priimdamas sprendimus, ieškau informacijos ir ją tiksliai atsirenku; stebiu savo veiklos procesą, jį koreguoju, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekiu tikslą; noriai dalinuosi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultata, pasakoju, ko ir kaip mokiausi, kas pavyko (nepavyko), ką dar norėčiau išbandyti, ko išmokti.

4 metai

Aptariu atliktą veiklą čia ir dabar ar po tam tikro laiko; pasakau, parodau, kaip veikiu, mokiausi, kaip įveikiu iššūkius, planuoju, ką darysiu toliau; vartau enciklopedijas, klausausi informacinių tekstų, stebiu tiksliai parinktus vaizdo įrašus, aiškinuosi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domiuosi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos kuriant, ir pradedu suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaita lemia mokslo ir technologijų pažangą; remdamasis patirtimi, vartydamas paveikslėlių ir interaktyvias knygas, žiūrėdamas vaizdo medžiagą, žaisdamas žaislais, apžiūrėdamas išvykų metu, susipažįstu su ryšio palaikymo tarp žmonių priemonėmis, transporto priemonėmis, jas grupuoju (pavyzdžiui, oro, vandens, sausumos); žaisdamas, tyrinėdamas aplinką, naudojuosi išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis grindimis ir kt.), aiškinuosi jų veikimo būdą, juos išbandau; ieškau atsakymų į pačiam kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus.

5 žingsnis

Įsitraukiu į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą, drąsiai kalbu apie tai, ką jau moku, ką norėčiau sužinoti, ko išmokti; matydamas, kaip suaugusieji ir kiti vaikai naudoja įvairius įrankius, ir stebėdamas, kaip tie įrankiai veikia, pats juos išbandu; kūrybiškai panaudoju daiktus žaidimuose ir ugdau nuostatą tausoti daiktus; remdamasis patirtimi, vartydamas paveikslėlių ir interaktyvias knygas, žiūrėdamas vaizdo medžiagą, žaisdamas žaislais, apžiūrėdamas išvykų metu, susipažįstu su ryšio palaikymo priemonėmis, transporto priemonėmis, jas grupuoju (pavyzdžiui, oro, vandens, sausumos); pastebiu daiktų seką eidamas į mokyklą, kur nors važiuodamas: kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan.

6 metai

Pats pasiūlau bei įsitraukiu į draugų pasiūlytas veiklas, dalinuosi tuo, kas mane sudomino; lengvai įsitraukiu į naujas veiklas, drąsiai kalbu apie tai, ko noriu išmokti, ir ką jau moku; kuriu planus bei priemones, kaip pasiekti tikslą; pats sugalvoju idėją ir, taikydamas įgytą žinojimą, sutelkiant pastangas, įgyvendinu savo ketinimus; tyrinėju, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų (pavyzdžiui, kamuoliai skiriasi dydžiu, svoriu, spalva) ir nuo kitos rūšies daiktų; tyrinėdamas ir sprenddamas problemas, pradedu giliau suprasti ir ugdau kritinio mąstymo pradmenis; veiklose,

kuriose tyrinėju ir modelioju situaciją, numatau tyrinėjimo eigą, ieškau tinkamų būdų ir priemonių, susipažįstu su veiklos taisyklėmis ir jų laikausi, aiškinu priimamus sprendimus, pristatau veiklos rezultatus; dalinuosi patirtimi su draugais apie veiklos procesą ir rezultatą, aptariu, ko ir kaip mokiausi, kas pavyko ir kas nepavyko, ką dar norėčiau išmokti, procesą bei rezultatą; veiklose imuosi iniciatyvos, skatintų kitus imtis iniciatyvos, būti aktyviais, siekti tikslo.

5. VAIKŲ UGDYMO(SI) PAŽANGA, UGDYMO SI TĘSTINUMAS

Ugdymo(si) pažangos stebėsenos paskirtis – padėti vaikui tobulėti, atskleisti, ką jis jau žino ir gali, o ne sutelkti dėmesį į tai, ko jis nežino arba negali atlikti. Tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo gebėjimus ir daromą pažangą atskirais amžiaus tarpsniais kaupimas ir apibendrinimas.

Refleksija apie vaiko ugdymą(si) – neatsiejama kokybiško ugdymo(si) proceso dalis. Vaiko pažangos stebėjimas ir analizė atliekama vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis (2024) ir lopšelyje-darželyje parengtu ir patvirtintu „Šiaulių lopšelio-darželio "Sigutė" ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) pasiekimų vertinimo ir pažangos stebėsenos tvarkos aprašu (2025)“. Tai šiuolaikinio kokybiško ugdymo esmė, padedanti plačiau įžvelgti ugdymo perspektyvas, pasirenkant tikslus, uždavinius, turinį bei technologijas ne tik įprastos raidos vaikams, bet ir specialiųjų ugdymo(si) poreikių bei ypatingų gabumų vaikams. Specialiųjų ugdymo(si) poreikių vaikų pasiekimus kartu su mokytojais aptaria ir kartu su mokytoju analizuoja lopšelio-darželio švietimo pagalbos specialistai.

5.1. VAIKŲ PASIEKIMŲ DOKUMENTAVIMAS

Informacija apie vaikų pasiekimus kaupiama vaiko pasiekimų aplanke, apraše, skaitmeninėje laikmenoje, elektroniniame dienynė „Mūsų darželis“. Vaiko pasiekimai fiksuojami trumpais komentarais prie atliktų darbų, po nuotraukomis, garso ar vaizdo įrašais skaitmeninėse laikmenose, nurodant ugdymosi pasiekimų sritį ir pasiekimų žingsnį, kurį yra pasiekęs vaikas, vaiko pažangą, vaiko stiprybes ir tolesnio tobulėjimo žingsnius. Apie vaikų ugdymosi pasiekimus sprendžiama iš vaikų kasdienės veiklos ir jos rezultatų. Mokytojai nuolat dokumentuoja ugdymo procesą, renka reikšmingus vaikų ugdymosi proceso ir pasiekimų įrodymus (stebėjimo medžiagą, nuotraukas, vaizdo, garso įrašus ir kt.), analizuoja vaikų ugdymosi pažangą.

5.2. PAŽANGOS STEBĖSENOS SISTEMA

Mokytojas yra savo organizuojamo ugdymo proceso kokybės tyrėjas, vertinantis savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymosi pažangai. Ugdymo(si) procesas planuojamas atsižvelgiant į vaikų ugdymosi pasiekimus ir vaikų pažangos analizės rezultatus.

Kiekvienais mokslo metais rugsėjo mėnesį vaikui pradėjus lankyti įstaigą, individualių pokalbių su tėvais metu, išsiaiškinami tėvų lūkesčiai, surenkama informacija apie vaiko gebėjimus ir ypatumus. Pedagogas, laikydamasis konfidencialumo principo, teikia tėvams (globėjams) vaiko asmeninės pažangos analizę, siekiant pažinti, ką jau geba vaikas. Tėvai nuolat informuojami apie vaiko pasiekimus ir daromą pažangą, jie gali kiekvieną dieną susipažinti su vaiko darbais. Naujai pradėjusiam lankyti grupę vaikui vertinimas vykdomas po 1 mėnesio adaptacinio laikotarpio. Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programoje, pasiekimų stebėseną atliekama vadovaujantis priemone „Pasiekimų žingsneliai“ (žr. 8 pav.).

8 pav. Priemonės „Pasiekimų žingsneliai“ nuoroda

Vaikų ugdymo grįžtamasis ryšys apibendrinamas Darželio tarybos posėdžiuose, kuriuose numatomos tolimesnės gairės, ugdymo veiklos tobulinimas.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė: suderintos jas sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas.

Mokytojai nuolatos teikia vaiką motyvuojantį, įtraukiantį, auginantį grįžtamąjį ryšį. Su vaikais pasidžiaugiama veikla, aptariamas veiklos procesas ir rezultatai, vaikai mokosi patys įsivertinti savo veiklos patirtis ir rezultatus. Vaikų pasiekimai ir pažanga rudenį (rugsėjo – spalio mėnesiais) ir pavasarį (gegužės – birželio mėnesiais) (arba esant poreikiui) aptariami su vaiko tėvais (globėjais). Pasiekimų vertinimo procesas efektyvus yra tada, kai grįžtamąjį ryšį apie pažangą gauname greičiau, kol jis aktualus ugdymuisi.

Ugdymo turinio atnaujinimo komanda:

Ramūnė Kriskuvienė, direktoriaus pavaduotoja ugdymui;
Vaida Timinskaitė, ikimokyklinio ugdymo mokytoja;
Marta Kriščiūnienė, ikimokyklinio ugdymo mokytoja;
Asta Mičelienė, ikimokyklinio ugdymo mokytoja ;
Janina Šulskienė, ikimokyklinio ugdymo mokytoja;
Jurgita Pranckevičiūtė-Balčiūnienė, logopedė/specialioji pedagogė.

LITERATŪRA

Bilbokaitė, R., ir kt. (2023). *Ugdymas|is| tvarumui: Šakaliukai apkabina Žemę: Vaiko knyga*. Vilnius: VU leidykla.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. (1991). Nr. I-1489. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>

Ikimokyklinio ugdymo programos gairės (2004). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/76bb8f404b5911ee8185e4f3ad07094a/asr>

Šiaulių lopšelio-darželio „Sigutė“ nuostatai. (2024). Patvirtinta Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2024 m. birželio 6 d. sprendimu Nr. T-220.

Universalaus dizaino mokymuisi gairės: mokymosi kelias kiekvienam ir kiekvienai. (2023). Vilnius: Europos socialinio fondo agentūra. Prieiga per internetą: <https://tukstantmeciomokyklos.lt/wp-content/uploads/2023/11/Universalaus-dizaino-mokymuisi-gaires.pdf>

Vaiko teisių konvencija – vaikams. (2024). Vilnius: Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Prieiga per internetą: <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/seima-ir-vaikai/vaiko-teisiu-apsauga/vaiko-teisiu-konvencija-vaikams/>

Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programoje, pasiekimų stebėsenos priemonė „Pasiekimų žingsneliai“. (2024). Vilnius: Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga per internetą: <https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/11/Priemone-Pasiekimu-zingsneliai.pdf>

Žaismė ir atradimai: Rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo mokytojams, ugdantiems vaikus nuo gimimo iki 6 m. (2021). Prieiga per internetą: http://www.ukvm.lt/bylos/el_biblioteka/Ikimokyklinio_ugdymo_padejejas/Vadovas_pedagogui.Zaisme_ir_atradimai.pdf